

**Univerzita Palackého v Olomouci
Právnická fakulta**

Iveta Rohelová

**Některé zvláštní způsoby dokazování a kriminalistické způsoby
jejich provedení**

Diplomová práce

Olomouc 2011

„Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma Některé zvláštní způsoby dokazování a kriminalistické způsoby jejich provedení vypracovala samostatně a citovala jsem všechny použité zdroje.“

V Olomouci, 1.června 2011

Iveta Rohelová

Já, níže podepsaná, Iveta Rohelová, autorka diplomové práce na téma „Některé zvláštní způsoby dokazování a kriminalistické způsoby jejich provedení“, která je literárním dílem ve smyslu zákona č. 121/2000 Sb., dávám tímto jako subjekt údajů svůj souhlas ve smyslu § 4 písm. e) zákona 101/2000 Sb., správci:

Univerzita Palackého v Olomouci,
Křížkovského 8, 771 47 Olomouc, Česká republika

ke zpracování osobních údajů v rozsahu: jméno a příjmení v informačním systému, a to včetně zařazení do katalogů, a dále ke zpřístupnění jména a příjmení v katalogích a informačních systémech UP, a to včetně neadresného zpřístupnění pomocí metod dálkového přístupu. Údaje mohou být takto zpřístupněny uživatelům služeb Univerzity Palackého. Realizace zpřístupnění zajišťuje ke dni tohoto prohlášení vnitřní složka, UP, která se nazývá Informační centrum UP.

Souhlas se poskytuje na dobu ochrany autorského díla dle zákona č. 121/2000 Sb. Prohlašuji, že moje osobní údaje výše uvedené jsou pravdivé.

V Olomouci, 1.června 2011

Iveta Rohelová

Na tomto místě bych ráda poděkovala Prof. JUDr. Ing. Viktoru Poradovi, DrSc., Dr.h.c. za vedení diplomové práce a také za jeho podporu.

Dále bych chtěla poděkovat JUDr. Josefovi Nelešovskému a Mgr. Vítu Hendrychovi za odborná interview, cenné rady, inspiraci a diskuze, nejen při vypracování této diplomové práce. Zvláštní poděkování patří Krajskému ředitelství policie Zlínského kraje – územní odbor Kroměříž, zejména vedoucímu oddělení npor. Ing. Vladimíru Přikrylovi a por. Zbyňku Trhlíkovi, Dis., za poskytnutí materiálů a za možnost nahlédnout do „zákulisí“ kriminalistického světa.

Obsah

1 Úvod	7
2 Dokazování	9
3 Kriminální metodika, technika a postupy	12
3.1 Kriminální metody	12
3.1.1 Speciální metody kriminální	12
3.1.2 Specifické kriminální metody	13
3.1.3 Kriminální prostředky a postupy	13
4 Zvláštní způsoby dokazování	16
4.1 Konfrontace	16
4.1.1 Zákonná úprava	16
4.1.2 Kriminální pohled na konfrontaci	18
4.1.3 Judikatura a praxe	21
4.2 Rekognice	22
4.2.1 Zákonná úprava	22
4.2.2 Kriminální pohled na rekognici	25
4.2.3 Judikatura a praxe	29
4.3 Vyšetřovací pokus	31
4.3.1 Zákonná úprava	31
4.3.2 Kriminální pohled na vyšetřovací pokus	33
4.3.3 Judikatura a praxe	36
4.4 Rekonstrukce	38
4.4.1 Zákonná úprava	38
4.4.2 Rekonstrukce z pohledu kriminalistiky	40
4.4.3 Judikatura a praxe	44
4.5 Prověra výpovědi na místě	45
4.5.1 Zákonná úprava	45
4.5.2 Prověra výpovědi na místě z pohledu kriminalistiky	48
4.5.3 Judikatura a praxe	50
5 Závěr	54
6 Conclusion	56
7 Bibliografie	58

8 Abstrakt	61
9 Seznam klíčových slov	62

Přílohy

1 Úvod

Tématem této diplomové práce jsou „Některé zvláštní způsoby dokazování a kriminalistické způsoby jejich provedení“, které byly zavedeny do trestního řádu novelou provedenou zákonem č. 265/2001 Sb. s účinností od 1.1.2002.

V níže uvedeném textu se budu, zejména z důvodu rozsáhlé materie dokazování, zabývat pouze a především pěti zvláštními způsoby dokazování a to konkrétně: konfrontací, rekonstrukcí, rekognicí, vyšetřovacím pokusem a prověrkou výpovědi na místě. Vedle trestně-procesní povahy jsou tyto způsoby dokazování kriminalistickou vědou považovány za metody kriminalistické praktické činnosti, zejména pokud jde o plánování, taktiku provedení a jejich dokumentaci, proto bude práce zaměřena jak na trestně-procesní, tak na kriminalistický pohled na danou problematiku.

Úvodní část mé diplomové práce má obecný charakter. Chtěla bych se v ní věnovat stručnému výkladu základních pojmů týkajících se dokazování v trestním řízení a jasnému popisu kriminalistických metod a technik.

V následujících kapitolách budu komplexně rozebírat a posuzovat problematiku jednotlivých zvláštních způsobů dokazování, vše v návaznosti na kriminalistické způsoby jejich provedení. Každá kapitola pak bude obsahovat zákonnou úpravu, která bude následována kriminalistickým pohledem na jednotlivé zvláštní způsoby dokazování, patřičnou judikaturou a konkrétními příklady z praxe, a to nejen z praxe na půdě tuzemské, ale i z praxe zahraniční.

Celou diplomovou práci zaměřím i na zhodnocení významu, způsob provedení, rozdíly a na případná úskalí v provádění těchto zvláštních způsobů dokazování.

Svojí diplomovou prací bych chtěla také poukázat na různé pohledy kriminalistických teoretiků a praktiků na danou problematiku, zejména na rozdíly mezi jejich postupy a názory, díky kterým mezi nimi mnohdy dochází ke střetům. Výrazným příkladem sporů mezi teoretiky a praktiky je právě oblast zvláštních způsobů dokazování. Zde kriminalističtí teoretikové striktně dodržují diferenciaci posloupnosti jednotlivých úkonů. Postupují (v teoretické rovině) tedy tak, že až po skončení provádění prvního úkonu (např.: rekognice) je možné přistoupit k provedení druhého úkonu (např.: vyšetřovacího pokusu). V opozici stojí kriminalističtí praktikové, vycházející ze zkušeností, kdy není možné provádění následných úkonů vázat na skončení úkonů předešlých. Dle jejich názoru dochází totiž během dokazování k postupnému prolínání některých úkonů, neboť spolu úzce souvisí. Názorným příkladem je provedení rekognice z níž se postupně vyvine potřeba provedení vyšetřovacího pokusu. I když

svědek během rekognice označil podezřelého za osobu, která spáchala trestný čin krádeže, jeví se nutným (při pochybnostech kriminalisty) tuto skutečnost upřesnit a to provedením pokusů. Například pokusem, zda skutečně rekognující osoba mohla osobu rekognovanou vnímat určitým způsobem a za určitých podmínek (mohl-li svědek skutečně vidět podezřelého v temné uličce osvětlené pouze pouliční lampou) . V praxi to tedy funguje tak, že již během rekognice kriminalista uvažuje nad použitím dalších úkonů a ihned je provádí.

Nedílnou součástí mé diplomové práce budou také dvě interview. Prvním z dotazovaných je Mgr.Vít Hendrych, bývalý pražský kriminalista, který pracoval 12 let v Útvaru odhalování korupce a finanční kriminality SKPV¹ v Praze a který v současné době pracuje jako bezpečnostní analytik ve státní firmě. Druhým dotazovaným pak je JUDr. Josef Nelešovský, bývalý policejní vyšetřovatel, který pracoval od roku 1979 až do roku 1996 na různých útvarech Ministerstva vnitra (do konce roku 1992 jak na republikové úrovni tak na úrovni centrálních federálních útvarů) a jeho specializací byla kromě vyšetřování trestné činnosti i analýza případů za využití logických metod a postupů. Naposledy pracoval na Personální správě Federálního policejního sboru jako vyšetřovatel – specialista. Výše jmenovaný je od roku 2002 již ve starobním důchodu a problematice právní a bezpečnostně právní se věnuje při výuce na soukromé škole v Holešově.

Úkolem těchto interview je obohatit diplomovou práci o názory odborníků, ale zejména získat nadhled a jiný pohled na problematiku dokazování v kriminalistické praxi. Předem bych chtěla upozornit, že u příkladů z praxe obou bývalých kriminalistů, které uvádím nahodile níže v textu jsou podstatně změněny jak údaje o osobách svědků, pachatelů, tak údaje o vyšetřovacích místech. V některých případech jsou kauzy uvedeny pouze v obecné rovině, aby nebylo možné identifikovat konkrétní osoby, věci a místa. Vše z důvodu vázanosti mlčenlivostí obou dotazovaných.

Na závěr bych chtěla upozornit na přílohy, které jsou součástí této práce. Zejména je důležitá *Příloha č.1*, kde je v písemné podobě uveden záznam interview s oběma kriminalisty. Informace z interview jsem se snažila vhodně zapracovat do své práce. Celý přepis interview pak uvádím v přílohách pouze pro zajímavost. Použité obrazové i textové přílohy jsou součástí inventáře Krajského ředitelství policie Zlínského kraje Oddělení obecné kriminality v Kroměříži a jejich obsah byl z bezpečnostních důvodů taktéž poupraven.

¹ SKPV = Služba kriminální policie a vyšetřování

2 Dokazování

Dokazování je obecně upraveno v trestním řádu (č. 141/1961) a rozumí se jím zákonem upravený postup orgánů činných v trestním řízení, jehož úkolem je umožnit těmto orgánům poznání skutečností důležitých pro jejich rozhodnutí. Význam dokazování spočívá v tom, že výlučně prostřednictvím dokazování jsou orgány činné v trestním řízení oprávněny opatřit si skutkový podklad pro rozhodnutí ve věci, popřípadě pro jiný postup.² Dokazování je tedy zákonem upravený postup orgánů činných v trestním řízení, jehož úkolem je vyhledat jednotlivé důkazy, provést je, získané poznatky procesně zajistit a zhodnotit.

Skutek, v němž je spatřován trestný čin, je předmětem dokazování v trestním řízení. Jde o skutek, který se stal v minulosti a který orgány činné v trestním řízení samy nepozorovaly. Hlavním úkolem dokazování v trestním řízení je zjistit, jestli se tento skutek opravdu stal, jestli je trestným činem (nové pojetí trestného činu dle nového trestního zákoníku s účinností od 1.1.2010, kdy trestným činem definovaným v § 13 odst. 1 „*je protiprávní čin, který trestní zákon označuje za trestný a který vykazuje znaky uvedené v takovém zákoně*“³) a kdo je jeho pachatelem. V této souvislosti je pak třeba zjistit okolnosti, které vedly k trestné činnosti nebo umožnily její spáchání.⁴

Orgány činné v trestním řízení mohou pak skutek poznat jen tak, že ho rekonstruují zvláštním postupem – dokazováním. Účelem dokazování je zjistit skutkový stav věci, o kterém jsou důvodné pochybnosti a to v rozsahu, který je nezbytný pro rozhodnutí orgánů činných v trestním řízení.⁵

Rozsahem dokazování rozumíme okruh důkazů, které jsou třeba pro zjištění předmětu dokazování (co je třeba dokazovat je uvedeno v § 89 trestního řádu). Předmět a rozsah dokazování mají své meze a to takové, že dokazovat je třeba pouze okolnosti důležité pro trestní řízení, neboť dokazování těch skutečností, které nejsou pro věc významné, by nevedlo k objasnění podstaty věci.⁶

Dokazování je prováděno ve všech stádiích trestního řízení a v každém tomto stádiu má určité zvláštnosti dle jeho účelu. V přípravném řízení se provádějí zejména neodkladné a neopakovatelné úkony, tedy úkony, které nelze provést v jiných stádiích (například ohledání místa činu, domovní prohlídka, vyhledávání a zajišťování stop), ale také úkony, které by sice

² JELÍNEK, J. et al. *Trestní zákon a trestní řád*. 26. vydání. Praha : Linde, 2008, s. 515.

³ JELÍNEK, J. et al. *O novém trestním zákoníku*. Praha, 2009, s.24.

⁴ STRŽÍŽ, I. et al. *Trestní zákoník a trestní řád*. 2.díl Trestní řád. Praha, 2010, s. 313.

⁵ JELÍNEK, J. et al. *Trestní zákon a trestní řád*. 26.vydání. Praha : Linde, 2008, s. 515.

⁶ STRŽÍŽ, I. et al. *Trestní zákoník a trestní řád*. 2.díl Trestní řád. Praha, 2010, s. 313.

bylo možné provést i v jiných stádiích, ale mohly by již být nekvalitní (zeslabení nebo ztráta paměti u svědků apod.) Tyto úkony mají zajistit důkazy důležité nejen pro rozhodování před soudem o vině, případně nevině obžalovaných, ale také o tom, zda se trestný čin stal a kdo je jeho pachatelem. Ve stadiu předběžného projednání obžaloby se provádějí důkazy k posouzení, jestli má být obviněný postaven před soud (popřípadě má-li být věc vrácena státnímu zástupci k dalšímu došetření). V hlavním líčení dochází k provádění a hodnocení důkazů shromážděných v přípravném řízení, ale také provedených důkazů samotným soudem a to za účelem zjištění, zda byl spáchán trestný čin a jestli je obžalovaný skutečně pachatelem tohoto trestného činu a současně zda shromážděné důkazy postačují k rozhodnutí o vině či nevině takové osoby a jaký trest má být vynesena. Odvolací řízení slouží taktéž k dokazování, nesmí ovšem jít o rozsáhlé a obtížně proveditelné doplnění dokazování, které by znamenalo náhradu činnosti soudu prvního stupně. Pokud se tak stane a tato potřeba vyvstane, pak odvolací soud vrací věc soudu I. stupně k novému projednání a k provedení doplnění dokazování (podrobně upravuje § 263 odst. 6 trestního řádu). Ve stadiu výkonu rozsudku se provádí dokazování pro opatření podkladu pro rozhodnutí s ním související (např.: v řízení o podmíněném propuštění).⁷

Proces dokazování můžeme rozdělit do několika fází, přičemž všechny fáze spolu úzce souvisí. Vyhledávání důkazů je činnost směřující k nalezení pramenů informací sloužících jako důkaz o skutečnostech důležitých pro trestní řízení, je realizováno zejména v přípravném řízení. U provádění a procesního zajištění důkazů jde o procesní úkony, jimiž si orgány činné v trestním řízení opatřují znalost důkazů. Například, jimiž si od svědka či znalce opatřují zprávy o skutečnostech pro ně významných. Důležité je procesní zajištění důkazů, což je postup, který umožňuje použít pak takové důkazy v průběhu trestního řízení. Jedná se o zdokumentování důkazů tak, aby nebylo možné je zpochybnit nejen z hlediska jejich průkaznosti, že byly zajištěny v souvislosti s trestnou činností, ale také z hlediska jejich zákonného vyhledání, zajištění a zdokumentování (například vyhledání a zajištění otisků prstů na místě činu, nebo provedení výslechu svědka, poškozeného nebo podezřelého zákonem stanoveným postupem). Prověření důkazů jest nezbytný předpoklad správného zhodnocení důkazu. Hodnocení důkazů je dovršením procesu dokazování. Jde o myšlenkovou činnost orgánu činného v trestním řízení, díky níž orgán činný v trestním řízení přisuzuje důkazu určitou hodnotu, pokud jde o jeho zákonnost, závažnost a pravdivost.⁸ Je nutné dělit důkazy na ty se schopností přímo usvědčit pachatele, na důkazy přímé, důkazy nepřímé, důkazy

⁷ JELÍNEK, J.et.al. Trestní právo procesní, 5.vydání. Praha, 2007, s. 340

⁸ Tamtéž. s. 341

usvědčující či ospravedlňující a podobně (výčet uvádím pouze příkladmo, neb není stežejním bodem práce).

K výše uvedenému účelu nám slouží celá škála prostředků, které orgány činné v trestním řízení používají. Jsou nazývány „důkazními prostředky“. Jednotlivé důkazní prostředky jsou přímo upraveny v hlavě páté v § 89 a násl. trestního řádu. Tato úprava má za cíl jasně vymezit, které důkazní prostředky je vhodné použít z hlediska jejich zákonnosti.

Přímo § 89 odstavec 2 demonstrativně vyjmenovává důkazní prostředky, jimiž jsou například svědecká výpověď, znalecký posudek či ohledání. Zvláštní způsoby dokazování jsou pak upraveny taktéž v hlavě páté trestního řádu, konkrétně ve třetím oddíle v § 104a až § 104e, a právě jim jsou věnovány následující kapitoly.

3 Kriminalistická metodika, technika a postupy

Kriminalistika je oborem, který se zabývá bojem proti trestné činnosti (kriminalitě). Kriminalistika má své metody, jimiž lze odhalovat a vyšetřovat trestnou činnost a také ji předcházet. Toto je základní funkce kriminalistiky. Tento obor v sobě skrývá zkušenosti praktické kriminalistické činnosti a spojuje je s využíváním poznatků různých vědních oborů (medicína, chemie, biologie, psychologie a další).

Kriminalistika plní důležitou funkci i v oblasti prevence, kde pomocí svých metod zvyšuje pravděpodobnost rychlého a efektivního postihu, čímž vlastně odrazuje potenciální následovatele.⁹

3.1 Kriminalistické metody

Kriminalistické metody jako metody praktického poznávání představují jistý systém složený z postupů a prostředků odhalování, objasňování a prevence kriminalisticky relevantních událostí. Součástí těchto metod je bezpochyby i technické zázemí (přístroje, nástroje, apod.)¹⁰ Metody kriminalistické práce pak dělíme na dva druhy a to na metody speciální a specifické.

3.1.1 Speciální metody kriminalistické

Jsou to obecné metody, používané i v jiných oborech lidské činnosti, ale jsou upravené a přizpůsobené pro použití v kriminalistice. Proto se setkáváme s názvem „obecné“ metody kvůli jejich širokému spektru použití v různých oborech lidské činnosti a také s názvem „speciální“ metody, kvůli jejich úpravě a přizpůsobení pro potřeby kriminalistiky.¹¹

K těmto metodám (prof. PhDr. Jiří Straus, DrSc. je ve svých publikacích nazývá metodami obecnými¹²) řadíme pozorování, měření, popisování, srovnávání a experimentování.

Pozorování je určité cílevědomé vnímání za účelem zkoumání předmětů a jevů. V kriminalistice se zpravidla jedná o zprostředkované pozorování, kdy subjekt vnímání přímo nevnímá pozorovaný objekt, ale kdy veškeré poznatky získává pomocí jiných osob (svědků).

⁹ ŠIMOVČEK, I. et al. *Kriminalistika*. Iura Edition, Bratislava, 2001, s.15.

¹⁰ ŠEJNOHA, J. *Systém kriminalistického vzdělání*. Praha, 1936, s. 291.

¹¹ PENZEŠ, L. *Kriminalistika pro soukromé bezpečnostní služby*. Praha, Eurounion, 1996, s. 10.

¹² STRAUS, J. et al. *Úvod do kriminalistiky*. Plzeň, 2004, s. 49-50.

Typickými objekty pozorování jsou: stopy trestného činu, věcné důkazy, lidé (jejich vzhled a chování). Přímou pozoruje například svědek nebo poškozený, to je přímé pozorování, ale kriminalista pak toto pozorování má pouze „zprostředkované“ od těchto svědků, neboť to sám nepozoruje. Měření slouží k porovnávání veličin, kde jedna z nich je neznámá a úkolem měření je zjistit tu druhou. Existují dva druhy měření. Přímé, kdy se měřená veličina přímo porovnává s mírou (např.: stopa obuvi s obuví, která ji zanechala). Nepřímé měření je nejčastěji prováděno při dopravních nehodách (rychlost auta se tu srovnává s jednotkou času, kterou ujelo a výpočet je pak výsledkem měření).¹³ Popisováním se myslí zachycení určitých znaků. Popisování dělíme také na přímé (přímou pozorujeme událost), nebo nepřímé (vyjádřené svědky či jinými osobami). Rozlišujeme tři způsoby popisování: slovní popis, grafický popis (grafem, náčrtem) a kódový popis (používání kódů při zaznamenávání do počítače). Pozorování je zde opět z pohledu kriminalisty přímé, kdy sám pozoruje chování svědka u výslechu, při rekonstrukci nebo jiných vyšetřovacích úkonů, a nepřímé – zprostředkované, tedy od svědků, poškozených a podobně. Srovnávání neboli komparace je metoda při níž se srovnávají různé předměty, jevy či vlastnosti, k nimž se dospělo. Srovnávání je zkoumání a hodnocení znaků společných pro různé objekty (porovnávání střely nalezené na místě činu a střely ze zbraně nalezené v blízkosti trestného činu). Poslední speciální metodou, kterou je třeba zmínit je experimentování, které má široké pole působnosti. Zahrnuje zkoumání jevů v uměle vytvořených podmínkách. V kriminalistické praxi se experimentu hojně využívá při vyšetřovacím pokusu (snaha zjistit, jak pachatel vnikl do objektu, zda mohl vidět, slyšet, zda mohl poznat osobu nebo věc) a rekonstrukci (ověruje se celý průběh událostí).¹⁴

3.1.2 Specifické kriminalistické metody

Tyto metody vznikly v rámci rozvoje kriminalistiky a slouží především jejím potřebám, i přesto, že mají obecnou platnost. Patří sem metody *kriminalisticko-technické*, které se využívají především při zkoumání kriminalisticky relevantních objektů materiální povahy. Jejich aplikace vyžaduje úzkou specializaci, a proto se využívají hlavně v rámci kriminalistických expertíz. K těmto metodám řadíme metody identifikace osob podle vnějších znaků, metody identifikace osob podle papírných linií (otisky prstů), metody kriminalistické biologie a antropologie, metody identifikace osob dle písma, hlasu, metody

¹³ PENZEŠ, L. *Kriminalistika pro soukromé bezpečnostní služby*. Praha, Eurounion, 1996, s. 10.

¹⁴ Tamtéž, s. 11.

kriminalistické grafické diagnostiky, mechanoskopie, balistiky, pyrotechniky, chemie, analýzy DNA, atd.¹⁵

Všechny kriminalisticko-technické metody jsou využívány při zkoumání a objasňování určité konkrétní události (při ohledání, rekognici či vyšetřovacím pokusu), mají základ ve vědeckém poznání a zohledňují zkušenosti z praxe.¹⁶

Dalšími metodami využívanými k získávání relevantních informací jsou *kriminalisticko-taktické metody*. Demonstrativním výčtem jde například o výslech, konfrontaci, prověrku výpovědi na místě, rekognici, pátrání, rekonstrukci či kriminalistický experiment.¹⁷

Cílem všech těchto metod je zjistit a prokázat požadované skutečnosti při objasňované události. Z tohoto důvodu musí být metody jednoznačné, specifické, průkazné a efektivní (je to dáno flexibilitou postupů a použitých prostředků)¹⁸, aby bylo možné následně proniknout do společenských vztahů, prozkoumat vliv různých faktorů na psychiku člověka, vyvozovat závěry z jeho reakcí a podle zjištěných výsledků stanovit další postup objasňování konkrétní události.¹⁹

3.1.3 Kriminalistické prostředky a postupy

Kriminalistickým *prostředkem* se rozumí různá technická zařízení, přístroje, materiály, nástroje, postupy a pravidla jejich použití. Dělíme je do tří základních skupin, dle povahy jejich vzniku na:

- a) obecně v technice používané (např.: běžně dostupné mikroskopy)
- b) upravené ke kriminalistickému využití (např.: profesionální komparační mikroskop)
- c) speciálně zhotovené ke kriminalistickému využití (např.: portrétní identifikátor IDENTIKIT či PORIDOS)

Z hlediska procesu odhalování a vyšetřování dělíme prostředky na:

1. prostředky sloužící k vyhledávání stop (detektory kovů)
2. prostředky využívané k fixaci a zajišťování stop (náčrtky, plány, fotoaparáty)
3. prostředky využívané při znaleckém zkoumání stop (profesionální přístroje soudních lékařů)
4. komplexní prostředky (kriminalistická laboratoř)²⁰

¹⁵ STRAUS, J. *Kriminalistická technika*. Plzeň, 2005, s. 7-11.

¹⁶ RYBÁŘ, M. *Základy kriminalistiky*. Pelhřimov, 2001, s. 20.

¹⁷ ŠIMOVICEK, I. et al. *Kriminalistika*, Iura Edition, Bratislava, 2001, s. 17.

¹⁸ Tamtéž, s. 18.

¹⁹ STRAUS, J. et al. *Kriminalistická technika*. Plzeň, 2005, s. 8.

²⁰ Tamtéž s. 10.

Kriminalistickotechnickým *postupem* se rozumí způsob činnosti při vyhledávání, zajišťování, zkoumání a hodnocení důkazů. Důležitost postupu můžeme demonstrovat na případu Emile Gourbina. „*Každý kontakt zanechává stopu*“, bylo heslo francouzského kriminologa dr. Edmonda Locarda. Jeho platnost triumfálně dokázal v roce 1912 při objasnění případu vraždy. Edmond Locard se vzdal svého místa profesora soudního lékařství na Lyonské univerzitě, aby mohl založit jednu z prvních policejních laboratoří. Svoji teorii o kriminalistickém postupu při vyšetřování na místě činu mohl v praxi předvést v případě Emile Gourbina v roce 1912. Gourbin, bankovní úředník z Lyonu, byl obviněn z vraždy své milenky. Svoji partnerku měl uškrtit, bránil se však zdánlivě neotřesitelným alibi. Locard nechal pořídit stěry z nehtů obviněného, a ty pak zkoumal pod mikroskopem. Našel drobné útržky lidské kůže, které mohly pocházet z krku oběti. V té době však neexistovaly metody, které by mohly tento závěr potvrdit. Důležitější bylo zjištění, že na fragmentech kůže jsou stopy pudru, jaký používala oběť. Při konfrontaci s tímto důkazem se Gourbin ke svému činu plně doznal a byl odsouzen za vraždu.“²¹

Kriminalistický postup můžeme nejjasněji demonstrovat také na povinnostech vyšetřovatele, který se dostaví na místo činu. Celý postup Dr. Josef Šejnoha výstižně zachycuje už ve své publikaci z roku 1932: „V první řadě jest uzavření a zajištění místa činu samého, aby bylo znemožněno způsobení nějakých změn na stavu, v němž místo činu bylo při objevení zločinu, tedy patrně stavu, v němž jej zanechal pachatel. Další péči musí vyšetřující věnovati vyhledání a hlavně zajištění všech stop, zejména takových, které by mohly doznati během doby změny. Dále je nutno zjistiti a provisorně zajistiti všechny osoby, které přicházejí v úvahu jako svědci zločinu, ať již přímí, nebo nepřímí.“²²

²¹ INNES, B. Dobrodružství kriminalistiky. Praha, 2001, s. 10.

²² ŠEJNOHA, J. Systém kriminalistického vzdělání. Praha, 1932, s. 424.

4 Zvláštní způsoby dokazování

4.1 Konfrontace

4.1.1 Zákonná úprava

Konfrontace (§ 104a trestního řádu, dále TŘ) je procesní úkon již dříve vyslechnutých osob, jejichž výpovědi v závažných okolnostech nesouhlasí, postavených tváří v tvář, kterým mají být odstraněny a vyjasněny rozpory v okolnostech obsažených v jejich dřívějších výpovědích.²³ „Dřívějším výsledkem se rozumí oddělený, tj. samostatný, výslech každé z konfrontovaných osob. Procesnímu postavení konfrontovaných osob musí odpovídat i obsah poučení těchto osob před konfrontací a způsob jejich výslechu při konfrontaci. O dřívějším výslechu musí být sepsán protokol (§ 55 a násl.).“²⁴

Osoby podrobené konfrontaci odpovídají na otázky vyslychajícího, nebo se souhlasem vyslychajícího si kladou otázky navzájem.²⁵ Konfrontovanými osobami mohou být dva spoluobvinění, obviněný a svědek, obviněný a poškozený, poškozený a svědek, dva poškození, případně dva svědci. Trestní řád stanoví, že jestliže výpověď obviněného v závažných okolnostech nesouhlasí s výpovědí svědka, nebo spoluobviněného, může být obviněný postaven svědkovi, nebo spoluobviněnému tváří v tvář (stejný postup je i v případě, pokud výpověď svědka nesouhlasí v závažných okolnostech s výpovědí obviněného nebo jiného svědka). Z ustanovení § 104a odst. 1 a 2 plyne, že konfrontace není možná mezi jinými než zde výslovně uvedenými osobami, proto konfrontaci nelze provádět např. mezi obviněným a znalcem, ani mezi podezřelým a svědkem.²⁶ U podezřelého a svědka to vychází z procesního postavení podezřelého. Konfrontaci jako procesní úkon lze provést teprve po zahájení trestního stíhání a vznesení obvinění, kdy se již nejedná o osobu podezřelou ale obviněnou, pak již konfrontace mezi obviněným a svědkem možná je.

Nesouhlas výpovědí v závažných okolnostech, který je podmínkou provedení konfrontace podle § 104a odst. 1 a 2 trestního řádu (dále jen TŘ), je nutno posuzovat podle zvláštností každého konkrétního případu se zřetelem k obsahu a významu obou

²³ JELÍNEK, J. Trestní právo procesní. Praha, 2007, s. 368.

²⁴ ŠÁMAL, P. a kol. Trestní řád. Komentář. 6.vydání. Praha, 2008, s. 917.

²⁵ MUSIL, J. et al. *Kriminalistika*. Praha, 1994, s. 161.

²⁶ ŠÁMAL, P. a kol. Trestní řád. Komentář. 6.vydání. Praha, 2008, s. 916.

nesouhlasných výpovědí. Závažnými okolnostmi v tomto smyslu budou zejména ty skutkové okolnosti, na nichž je závislé rozhodnutí o vině.²⁷

K zajištění účasti konfrontovaných osob na konfrontaci je možno využít institutu pořádkové pokuty (§ 66 TŘ), předvolání a předvedení obviněného (§ 90TŘ), předvolání a předvedení svědka (§ 98 TŘ). Vzhledem k tomu, že pro konfrontaci jinak platí ustanovení o výpovědi obviněného a svědka, není obviněný ani při konfrontaci povinen vypovídat (§ 33 odst. 1 TŘ), svědek může odepřít výpověď z důvodů uvedených v § 100 TŘ (jestliže by výpovědí způsobil nebezpečí trestního stíhání sobě, svému příbuznému atd.) a nelze ho vyslýchat, jestliže pro něj platí zákaz výslechu z důvodů uvedených v § 99 TŘ (zákaz výslechu o utajovaných informacích a podobně). Konfrontovat nelze svědka, jehož totožnost se utajuje dle § 55 odst.2 trestního řádu.²⁸

Osoby mladší patnácti let lze konfrontovat pouze ve výjimečných případech, je-li to nezbytně nutné - pak je třeba zabránit narušení jejich mravního a duševního vývoje. Ke konfrontaci se také přibere pedagog nebo jiná osoba mající zkušenosti s výchovou mládeže, mouhou být příbráni i rodiče. U mladistvých lze ke konfrontaci přistoupit jen v řízení před soudem pro mládež.²⁹

První část samostatné výpovědi konfrontované osoby má potvrdit či vyvrátit, zda tato osoba nadále setrvává na obsahu své dřívější výpovědi, nebo se od ní odchyluje. Dále se v případě potřeby osoba vyzve k tomu, aby uvedla další okolnosti, které s jejím tvrzením souvisejí a o kterých doposud nevypovídala. Tato část výpovědi má přinést nové poznatky o skutečnostech, jež jsou předmětem výslechu, případně též o odchylkách od dřívější výpovědi. Stejným způsobem se vyzve k výpovědi druhá z konfrontovaných osob. Výpovědi těchto osob se v uvedeném smyslu mohou i střídat, je-li třeba, aby vypovídaly postupně k jednotlivým okolnostem, které jsou předmětem výslechu.³⁰

Pokud je třeba po skončení konfrontace znovu vyslechnout konfrontované osoby, tak se jejich výslech provede odděleně. Tento postup připadá v úvahu tehdy, vyjdou-li při konfrontaci najevo nové okolnosti, o nichž konfrontovaná osoba do té doby nevypovídala a tyto okolnosti nebyly obsaženy ve výpovědi druhé z konfrontovaných osob, a tudíž nevedly k rozporům v konfrontovaných výpovědích. Dále lze provést znovu oddělený výslech v případě, že lze z průběhu konfrontace usuzovat, že konfrontované osoby při odděleném výslechu

²⁷ ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní řád. Komentář*. 6.vydání. Praha, 2008, s. 917

²⁸ Tamtéž.

²⁹ KONRÁD, MUSIL, SUCHÁNEK. *Kriminalistika*. Praha, 2004, s. 337.

³⁰ ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní řád. Komentář*. I. díl. 6. vydání. Praha, 2008, s. 917

mohou svoji dřívější výpověď doplnit významnými údaji (např. označit prameny nových důkazů apod.)³¹

Význam a cíl konfrontace spočívá v možnosti vyjasnění vzniklých rozporů ve výpovědích osob, ale také v možnosti získání nových důkazů.³²

4.1.2 Kriminologický pohled na konfrontaci

Kriminologickou je konfrontace považována za samostatnou kriminologickou metodu, při níž se dvě dříve vyslechnuté osoby, mezi jejichž výpověďmi jsou závažné rozpory, postaví tváří v tvář s cílem vyjasnit tyto rozpory, jestliže je nelze odstranit jinak (jakýkoliv jiný postup, například konfrontované osoby jsou v různých místnostech a vzájemně se jim předkládají části výpovědi druhého, jsou právně vadné a jako k takovým by se k nim nemělo v trestním řízení přihlížet).³³

Pro samotný průběh konfrontace je třeba zvolit taktické postupy podle toho, mezi kterými osobami se konfrontace vykonává. Je potřeba dodržovat všeobecné kriminologické zásady plánování a organizace, iniciativa konfrontovaných osob, ostražitost („Nezanedbatelný je i fakt kriminální minulosti osob, které mají být konfrontovány. Zkušený pachatelé totiž dovedou využít každé chybičky na straně kriminology ve svůj prospěch.“³⁴), pozorování konfrontovaných osob a aktivní řízení průběhu konfrontace.³⁵

Možnost provedení konfrontace je podmíněna následujícími skutečnostmi:

- předchozí výsledek konfrontovaných osob ve stejném procesním postavení v jakém mají být konfrontovány
- existence rozporů v závažných skutečnostech³⁶
- nemožnost vyjasnění rozporů jinak

Podstatou konfrontace je bezprostřední psychologické působení na konfrontované osoby, které vzniká postavením osob tváří v tvář. Tato skutečnost přináší jistá rizika, neboť pod tíhou psychického tlaku může dosud pravdivě vypovídající osoba změnit svou výpověď, popřípadě lhát. Proto je třeba neustále pozorovat psychický stav a chování konfrontovaných. Musí se zajistit, aby se tyto osoby nemohly předčasně orientovat ve stavu dokazování, aby se

³¹ ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní řád. Komentář. I. díl. 6. vydání.* Praha, 2008, s. 914.

³² JELÍNEK, J. *Trestní právo procesní.* Praha, 2010, s. 390.

³³ MUSIL, J., KONRÁD, Z., SUCHÁNEK, J. *Kriminologie. 2. přepr.a doplň.vyd.* Praha, 2004, s. 337.

³⁴ FENYK, Jaroslav; HLAVÁČEK, Jan; KROULÍK, Pavel. *Služby v oblasti kriminologie: Některé zvláštní způsoby dokazování - konfrontace* [online]. 26.4.2008., 15.2.2010 [cit. 2010-10-28]. Krimi servis Hlaváček. Dostupné z WWW: <<http://www.krimi-servis.cz/?p=103>>.

³⁵ ŠIMOVČEK, I. et al. *Kriminologie.* Bratislava, 2001, s. 233.

³⁶ **závažné rozpory** = rozpory, které mají podstatný význam pro zjištění skutečného stavu věci (ŠIMOVČEK, I. et al. *Kriminologie.* Bratislava, 2001, s. 232).

nemohly domlouvat, zastrašovat či vzájemně napadat. I z tohoto důvodu je účelné, aby se konfrontace účastnily i další subjekty (další vyšetřovatel či zapisovatel).³⁷ Dalším rizikem je možnost, že dvě dosud lživě vypovídající osoby mohou při konfrontaci své lživé výpovědi ujednotit. Při konfrontaci svědek vs. obviněný je nutné pozorně sledovat výpověď zejména svědka, neboť při jeho změně obsahu výpovědi by mohlo jít o trestný čin, svědek i svědci by měli být řádně poučeni. Při konfrontaci mezi spoluobviněnými, abychom eliminovali toto riziko ujednovení obou výpovědí, je vhodné vyhnout se konfrontaci celého rozsahu trestné činnosti a soustředit se jen na dílčí otázky (konfrontaci můžeme používat několikrát). Jakmile zjistíme, že snaha spoluobviněných vede k ujednocování svých výpovědí, pak konfrontaci přeručíme, případně ji už nebudeme dále mezi spoluobviněnými v tom případě používat. Z toho důvodu rozhodnutí o provedení konfrontace musí být podloženo nejen důkladnou analýzou celého případu, ale také důkladnou analýzou všech rizik s konfrontací spojených, důkladným psychologickým portrétem konfrontovaných osob a zjištěním, že byly vyčerpány veškeré možnosti k vyjasnění rozporů.³⁸

Díky složitosti a vzniku případných rizik vyžaduje konfrontace důkladnou přípravu jak po stránce obsahové, tak po stránce organizační. Při samotném provádění konfrontace se proto doporučuje následující postup:

- přesné vymezení cíle konfrontace (určení konkrétních otázek)
- určit konfrontovanou osobu, které budou jako první položeny otázky
- při konfrontaci oběti trestného činu s pachatelem připravit oběť na setkání s pachatelem face to face
- zajistit zapisovatele a další pomocné osoby
- určit taktický moment provedení konfrontace v procesu vyšetřování
- připravit rozmístění osob tak, aby si konfrontovaní mohli hledět do očí
- po poučení konfrontovaných o jejich procesním postavení začít zjištěním, zda se osoby znají a v jakém jsou příbuzenském, obdobném či jiném vztahu
- následně přistoupit k vyjasňování rozporů výpovědí
- při zodpovězení otázky jedním konfrontovaným, požadovat od druhého reakci na to, co právě slyšel
- umožnit konfrontovaným klást si navzájem otázky
- protokolovat a zaznamenávat systematicky průběh konfrontace, doslovně a v přímé řeči

³⁷ MUSIL, J. et al. *Kriminalistika*. Praha, 1994, s. 162.

³⁸ PORADA, V. *Kriminalistika*. Plzeň, 2007, s. 258.

- při narušení konfrontace některým z konfrontovaných ji ukončit³⁹

Nejdůležitější částí celého úkonu je dokumentace. Jako prostředku dokumentace se u konfrontace využívá protokol (*viz Příloha č.2 – vzor z 50.let*), který musí obsahovat jak místo, čas a přesné určení účastníků, tak doslovné znění kladených otázek a odpovědí na ně. V některých případech je účelné i zaznamenání chování konfrontovaných osob. Při protokolaci je nutné dodržovat jisté zásady. První z nich je autentičnost, tedy protokolování informací, které byly skutečně získány, a to bez informací získaných vnějšími vlivy. Další zásadou je objektivnost, odproštění se od vlastních subjektivních úsudků. Důležitá je i výstižnost, přesnost a jednoznačnost slov použitých v protokolu, sloužící k zajištění srozumitelnosti pro dané spektrum zúčastněných osob. Během konfrontace je možné výpovědi protokolovat okamžitě (slovo od slova), po částech nebo až po skončení úkonu (zde hrozí ovšem nebezpečí zkreslení informací).⁴⁰ V závěru pak všechny zúčastněné osoby protokol podepíší.

Samozřejmostí by mělo být, že se kriminalista předem dohodne s kriminalistickým technikem, jakými technickými prostředky bude konfrontace dokumentována. Musí být dohodnuto i to, jak bude postupováno v okamžiku nezbytné výměny záznamového média v kameře, baterií, nebo při poruše techniky apod. Obvykle se jeví logickým opatřením, že v takovém případě bude konfrontace kriminalistou na chvíli přerušena.

Základem technické dokumentace musí být audiozáznam, což znamená instalaci patřičného záznamového zařízení, kde mikrofony musí snímat nejen hlasy obou hlavních aktérů, ale i hlas kriminalisty. Konfrontace může být dokumentována také fotograficky (s ohledem na její dynamický průběh se ale více doporučuje videodokumentace).⁴¹

„Poslední fází konfrontace je její vyhodnocení. Konfrontace může skončit jen dvěma způsoby. Dojde k odstranění rozporů, nebo naopak. Konfrontace je velmi obtížný procesní úkon. Proto se nezdá stává, že skončí neúspěšně, že se nepodaří odstranit rozpory ve výpovědích osob. Má ale svůj význam pro stanovení dalšího postupu ve vyšetřování.“⁴²

Osobně se přikláním k názoru, že konfrontace je samostatným procesním úkonem a s výsledkem má sice shodné znaky, ale také podstatné odlišnosti. Konfrontace a výslech sledují rozdílné cíle. Cílem výslechu je získat od určité osoby informace týkající se trestného činu, kdežto cílem konfrontace je odstranit rozpory (podstatné) ve výpovědích osob, které již

³⁹ PORADA, V. Kriminalistika. Brno, 2001, s. 358.

⁴⁰ MUSIL, J. Kriminalistika. Praha, 1994, s. 162.

⁴¹ FENYK, Jaroslav; HLAVÁČEK, Jan; KROULÍK, Pavel. Služby v oblasti kriminalistiky : Některé zvláštní způsoby dokazování - konfrontace [online]. 26.4.2008., 15.2.2010 [cit. 2010-10-28]. Krimi servis Hlaváček. Dostupné z WWW: <<http://www.krimi-servis.cz/?p=103>>.

⁴² Tamtéž.

k trestné činnosti byly vyslechnuty. Dále je to tím, že při výslechu vypovídá osoba ke všem okolnostem, které jsou jí známy o trestném činu, kdežto při konfrontaci je řešena jen určitá část výpovědi a to ta, která se jeví jako rozporná. Můžeme také říci, že při výslechu vypovídá jen jedna osoba, kdežto při výslechu vypovídají nejméně dvě osoby ve stejném nebo v různém procesním postavení. (konfrontace mezi svědky, mezi svědky a obviněnými a mezi obviněnými navzájem).

4.1.3 Judikatura a praxe

Z rozhodnutí Nejvyššího soudu České republiky 52/1992: Konfrontace podle § 94 odst. 1 TŘ mezi obviněným a svědkem nebo spoluobviněným je možná pouze po jejich předchozím výslechu ve stejném procesním postavení, v jakém mají být konfrontováni.

Z rozhodnutí Krajského soudu v Českých Budějovicích 3 To 919/94 v případě 4 mladistvých, kteří byli uznáni vinnými trestným činem násilí proti skupině obyvatel a proti jednotlivci:

„K dalšímu pochybení došlo také v přípravném řízení, a to při provádění tzv. konfrontace. Šlo o konfrontaci mezi všemi čtyřmi tehdy obviněnými a oběma poškozenými, která byla prováděna za současné přítomnosti všech těchto osob. Přitom jestliže výpověď obviněného v závažných okolnostech nesouhlasí s výpovědí svědka nebo spoluobviněného a rozpor nelze vyjasnit jinak, může být obviněný postaven těmto osobám tváří v tvář. V projednávaném případě byla s ohledem na rozpory mezi výpověďmi obviněných navzájem a mezi jejich výpověďmi a výpověďmi poškozených provedena konfrontace na místě. Nemohlo se tak stát ale způsobem, kdy byli čtyři obvinění postaveni tváří v tvář dvěma poškozeným. Tváří v tvář lze zásadně postavit pouze dvě osoby. Uvedené procesní pochybení se následně odrazilo na hodnotnosti celého procesního úkonu v tom směru, že nebyl splněn zákonem předpokládaný účel, tedy odstranění rozporů mezi výpověďmi konfrontovaných osob.⁴³ Věc musela být následně znovu projednána.

⁴³ Systém ASPI - stav k 31.10.2010 do částky 110/2010 Sb. a 44/2010 Sb.m.s. Rozhodnutí Krajského soudu v Českých Budějovicích 3 To 919/94 ze dne 3.12.1994, [cit. 2010-11-04].

4.2 Rekognice

4.2.1 Zákonná úprava

Termín rekognice je latinského původu a znamená opětovné seznámení nebo rozpoznání, případně uznání nebo stvrzení.⁴⁴

Rekognice, kterou upravuje § 104b TŘ, je zvláštní procesní úkon záležející ve znovupoznání osob nebo věcí s cílem určit jejich totožnost. Podle § 104b odst. 1 TŘ se rekognice koná, je-li pro trestní řízení důležité, aby podezřelý, obviněný nebo svědek znovu poznali osobu nebo věc a určili tím její totožnost.⁴⁵

Z povahy a ze způsobu provádění tohoto úkonu vyplývá, že rekognice je specifickou formou výslechu podezřelého, obviněného nebo svědka a jejím smyslem je, aby poznávající (ztotožňující) osoba znovu poznala konkrétní osobu nebo věc, jejíž ztotožnění je důkazně relevantní. Poznávající osoba tak činí na základě skutečností, které sama bezprostředně vnímala svými smysly. Pokud provádí rekognici podezřelý nebo obviněný, jde o součást jeho výslechu, proto nemůže být k tomuto úkonu rovněž donucován, stejně jako k jakékoli jiné výpovědi v trestním řízení. Podezřelý, obviněný a stejně tak svědek však může být donucován k tomu, aby se dostavil k provedení tohoto úkonu (předvedením, nebo uložením pořádkové pokuty).⁴⁶

Je velmi důležité upozornit na rozdíl mezi výslechem a rekognicí, který tkví zejména v cíli rekognice. Rekognice slouží k identifikaci osob⁴⁷, k jejich znovupoznání, kdežto výslechem dochází k reprodukci již vnímaného. Dalším rozdílem je, že u rekognice se zpravidla jedná o neodkladný (například tehdy, je-li zapotřebí znovu poznat zadrženou podezřelou osobu krátce po spáchání trestného činu samotným poškozeným nebo očitým svědkem) a neopakovatelný úkon (i z tohoto důvodu trestní řád stanoví, že se k jejímu průběhu vždy přibere alespoň jedna osoba na věci nezúčastněná)⁴⁸. Není ovšem vyloučeno, aby byla opakována rekognice osoby provedená nejdříve podle fotografie a poté na základě výběru mezi několika ukázanými osobami. Při hodnocení výsledku takové opakované

⁴⁴ KONRÁD, Zdeněk. K procesu konstituování rekognice jako metody kriminalistické praxe a procesního úkonu v českém trestním řízení. *Kriminalistika*. 2008, XXXXI, 3, s. 178-187. ISSN 1210-9150.

⁴⁵ JELÍNEK, J. Trestní právo procesní. Praha, 2010, s. 391.

⁴⁶ ŠÁMAL, P. a kol. Trestní řád. Komentář. I. díl. 5. vydání. Praha : C. H. Beck, 2005, s. 922.

⁴⁷ U osob hovoříme o znovu poznání *in natura* = poznání živé osoby dle jejího vzezření

⁴⁸ ŠÁMAL, P. a kol. Trestní řád. Komentář. I. díl. 5. vydání. Praha : C. H. Beck, 2005, s. 921.

rekognice však bude potřeba přihlídnout ke skutečnosti, že podezřelý, obviněný či svědek ztotožňovanou osobu nejdříve znovu poznávali podle fotografie.⁴⁹

Neopakovatelnost rekognice ve smyslu ustanovení § 160 odst. 4 TŘ, tedy že už ji nebude možno provést před soudem, může vyplývat i ze zvláštní povahy tohoto úkonu jako poznávacího procesu, jestliže ji bude nutno vykonat již předtím v přípravném řízení. I v takovém případě však odůvodňuje její provedení před zahájením trestního stíhání skutečnost, že ji nelze zahájit proto, že osoba, která má být obviněna, není ještě známa, nebo jí dosud nebylo možno sdělit obvinění anebo zahájení trestního stíhání bylo dočasně odloženo.“⁵⁰

Ti, kteří mají poznat osobu nebo věc, se před rekognicí vyslechnou o okolnostech, za kterých osobu nebo věc vnímali. Podají informace o specifických znacích, podle nichž by bylo možné osobu nebo věc poznat. Ani osoba, ani věc, která má být poznána, jim nesmí být ukázána před rekognicí. Tímto má být zajištěno, aby poznávající osoba poznala ztotožňovanou osobu nikoliv nahodile, nebo podle předem známých vlastností, ale podle toho, jak ji sama ve skutečnosti vnímala, a aby byla schopna odlišit ji od osob podobného vzhledu. Osoby by se neměly nějak výrazně odlišovat svým vzhledem, věkem, tvarem obličeje, vousy, vlasy, zejména jejich barvou, délkou a hustotou, oblečením apod.⁵¹ I věk osob musí být přibližně stejný. Je také nutné, aby byly respektovány též zvláštnosti poznávané osoby, která musí zapadnout mezi osoby přivzaté⁵² (např.: pokud nosí poznávaná osoba výhradně vlasy stažené do culíku, musí mít tento typ účesu i přivzaté osoby). Počet osob, mezi něž se poznávaná osoba zařazuje, musí být nejméně tři. Maximální počet přivzatých osob v zákoně nikde omezen není. Zpravidla se jedná o tři až šest osob. Osoba, která má být poznána, se vyzve, aby se zařadila na libovolné místo mezi ukazovanými osobami. „Mezi ukázanými osobami má být zásadně jen jedna poznávaná osoba a všechny osoby se ukazují současně.“⁵³

Má-li být osoba rozpoznána podle hlasu, umožní se osobě, která má být poznána podle hlasu, aby hovořila v libovolném pořadí mezi dalšími osobami s podobnými hlasovými vlastnostmi (osoby by měly mluvit postupně za sebou). Obdobně zde platí ustanovení týkající se rekognice osoby podle jejího vzezření.⁵⁴ Zákonem není ani vyloučeno současné provedení rekognice jak podle vzezření, tak podle hlasu.

⁴⁹ STRÍŽ, I. et al. *Trestní zákoník a trestní řád*. 2. díl Trestní řád. Praha, 2010, s. 353

⁵⁰ ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní řád. Komentář*. I. díl. 6. vydání. Praha : C. H. Beck, 2008, s. 923.

⁵¹ Tamtéž, s. 861.

⁵² KRATOCHVÍL, V. *Zákonnost a ústavnost rekognice*. Kriminálnístika, XXXVI, 2003, č. 3 [citováno 28.10.2010]. Dostupný z http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/casopisy/kriminálnístika/2003/03_03/zakon.html.

⁵³ ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní řád. Komentář*. I. díl. 6. vydání. Praha : C. H. Beck, 2008, s. 926.

⁵⁴ Tamtéž.

Není-li možné provést rekognici in natura, je možné její provedení podle fotografií. Fotografie se předloží podezřelému, obviněnému, nebo svědkovi s obdobnými fotografiemi nejméně tří dalších osob. Všechny fotografie by měly zachycovat osoby, které se svým vzezřením výrazně neodlišují, měly by zachycovat především obličej osob, podle něhož lze nejlépe poznávanou osobu poznat a určit její totožnost. Mezi ukázanými fotografiemi smí být zásadně jedna fotografie s poznávanou osobou. Rekognice podle fotografií je pouze podpůrný prostředek, kterým se nahrazuje rekognice in natura v případě, že účast této osoby nelze zajistit. K tomuto typu rekognice dochází z důvodů, že totožnost poznávané osoby ještě není zjištěna, poznávaná osoba je nezvěstná, jde o mrtvolu apod.⁵⁵ Rekognice provedená podle fotografie nesmí bezprostředně předcházet rekognici osoby in natura. Při posuzování pojmu "bezprostředně" je třeba přihlížet k celkovému profilu poznávající osoby, zejména k jejímu věku, zdravotnímu stavu, paměti, vztahu k popisované události.⁵⁶

Jde-li o rozpoznání věci, ukáže se rozpoznávající osobě ve skupině věcí téhož druhu (§ 104b odst. 5 TŘ). Věcí se rozumí určitý hmotný předmět, který má vztah ke stíhanému trestnému činu, nebo k jeho pachateli (např. prostředek, kterým byl trestný čin spáchán nebo předmět útoku pachatele). Počet věcí, mezi kterými má být poznávaná věc ukázána, není zákonem přesně stanoven, ale s ohledem na podobnost s rekognicí osoby je třeba považovat za skupinu nejméně tři věci téhož druhu. V této skupině může být jen jedna poznávaná věc. Poznávané věci se ukazují současně, pouze s jednou výjimkou. Tou jsou nemovitosti, u kterých toto nelze technicky zajistit.⁵⁷

„Trestní řád zná i možnost provedení tzv. skryté rekognice, tj. takové, aby se poznávající osoba bezprostředně nesešla s poznávanou osobou (§ 104b odst. 7 TŘ). Důvodem může být obava ztotožňující osoby předstoupit před rekognovanou osobu, což může být obvyklé v případech závažné kriminality a organizovaného zločinu.“⁵⁸ Existují ovšem i výjimky. Zářným příkladem může být kauza, která se na podzim roku 2010 projednávala na Olomouckém Vrchním soudě. Jednalo se o případ pokusu znásilnění, kde obětí byla 22-ti letá žena, která rozhodně neměla problémy s jakýmkoli znovu poznáním obviněného, ba naopak se dokonce dožadovala opakování rekognice a jelikož jí nebylo vyhověno, alespoň navštěvovala každé jednání a velmi agresivním tónem vždy sdělovala, že to byl právě v místnosti sedící muž, který ji napadl a pokusil se jí znásilnit.

⁵⁵ ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní řád. Komentář*. I. díl. 6. vydání. Praha : C. H. Beck, 2008, s. 926

⁵⁶ Tamtéž, s. 927.

⁵⁷ Tamtéž, s. 928.

⁵⁸ JELÍNEK, J. *Trestní právo procesní*. Praha, 2010, s. 392.

4.2.2. Kriminalistický pohled na rekognici

V kriminalistice se rekognice považuje za samostatnou metodu kriminalistické praktické činnosti a vedle výslechu je druhou významnou metodou kriminalistické praxe a trestněprocesním úkonem, spočívajícím v získávání kriminalisticky relevantních informací.

Podstatou identifikace znovupoznáním jsou psychofyziologické procesy probíhající v mozku člověka, umožňující zapamatování vnímaného, vybavení dříve vnímaného objektu a srovnání této představy s momentálním vjemem předváděného objektu.⁵⁹

Používá se v případě, kdy je nutno ztotožnit osobu, zvíře nebo věc a kdy existuje osoba, která v souvislosti s vyšetřovanou událostí ztotožňovaný objekt vnímala.

Existují jisté zvláštnosti této formy identifikace. První je nezastupitelnost subjektu identifikace (subjektem je pouze osoba, která objekt dříve vnímala), druhou je, že ztotožňujícími objekty jsou *paměťová stopa* dříve vnímaného a *momentální vjem* předváděných objektů. Třetí zvláštností je neopakovatelnost úkonu poté, co byl ztotožňovaný objekt již jednou identifikován (rekognici lze opakovat, pokud poznávající osoba při první rekognici nechtěla prokázat totožnost objektu, ačkoli jí byla známa).⁶⁰

Rekognici lze rozlišovat dle několika hledisek. Podle druhu rekognovaného objektu známe rekognici osoby, věci a zvířete. U rekognovaných osob (živých) jde nejčastěji o osoby obviněné z trestných činů a zadržené podezřelé osoby (jde o případ, kdy ztotožňující osoba rekognovanou osobu nezná – nezná její identitu, tedy jméno a bydliště). Jako osoby mrtvé bývají rekognovány nejčastěji nalezené mrtvoly, jimiž mohou být jak osoby zavražděné, tak sebevrazi. V tomto případě se jedná o rekognici osoby, která má být osobě ztotožňující známa. Rekognovanými věcmi bývají skoro vždy věci movité, nejčastěji věci odcizené, ale i věci, které měl pachatel u sebe (zavazadla, zbraně).⁶¹

Podle identifikačních polí rozeznáváme u osob a zvířat rekognici podle anatomických znaků (u živých osob pak též rekognici dle funkčních a pohybových znaků, tj. dle hlasu, řeči, gest, mimiky; u živých zvířat dle chování ke svému pánu).⁶²

Dělení dle původnosti rekognovaného objektu je dělením objektu *in natura* a objektu podle jeho fotografie či jiných zobrazení jeho vlastností (tzv. rekognice dle modelů).⁶³

Díky tomu, že je rekognice ve své podstatě úkonem neopakovatelným, je kladen velký důraz na její obsahovou a organizační přípravu (spočívá v přípravných činnostech přímo

⁵⁹ PORADA, V et al. *Kriminalistika*. Plzeň, 2007, s. 267.

⁶⁰ KONRÁD, MUSIL, SUCHÁNEK. *Kriminalistika*. Praha, 2004, s. 346.

⁶¹ MUSIL, J. et al. *Kriminalistika*. Praha, 1994, s. 164.

⁶² Tamtéž.

⁶³ Tamtéž.

směřujících k provedení rekognice). Přípravu z hlediska obsahu dělíme na fázi analytickou a fázi syntetickou.⁶⁴

Analytická fáze spočívá v důkladném rozboru dosud nashromážděných materiálů, zejména výpovědí, za účelem zjištění identifikačních znaků, podle kterých by poznávající osoba mohla znovu poznat ztotožňovaný objekt; zjištění podmínek vnímání (denní doba, osvětlení); vyvození závěru o tom, že poznávající osoba je schopna poznat ztotožňovaný objekt; posouzení možnosti nepříznivého psychologického dopadu rekognice na poznávající osobu (zejména v případě, kdy subjektem rekognice je dívka, která byla obětí pokusu znásilnění); posouzení aktuálnosti hrozícího nebezpečí poznávající osobě ve smyslu § 55 odst. 2 TR; určení druhu připravované rekognice a posouzení možnosti opatření dostatečného množství objektů stejného druhu (*viz Příloha č. 3*)⁶⁵. „U posledně zmíněného účelu se v praxi získávají osoby pro rekognici tak, že policisté v blízkosti své služebny oslovují osoby přímo na ulici, jestli by byly ochotné účastnit se rekognice. Mnozí kolemjdoucí však obvykle nemají mnoho času a vzhledem k tomu, že svědek není ochoten čekat moc dlouho, počet shromážděných osob obvykle není dostatečný. Často je nezbytné minimum získáno z policistů mimo službu, chvatně přivedených z kantýny.“⁶⁶

Syntetickou fází je plán rekognice a jejího materiálně-technického zabezpečení (forma plánu přitom nemusí být písemná, postačí poznámky). Plán by měl obsahovat určení času a místa provedení, subjektu a objektu rekognice, způsobu předvedení ztotožňovaného objektu a počtu přivzatých objektů, zajištění přítomnosti objektů, určení technických prostředků, prostředků dokumentace či určení osob, které budou při úkonu přítomny a jejich rozmístění.⁶⁷

Rekognice se má uskutečnit co nejdříve, už z důvodu rychlého zapomínání (Ebbinghauseova křivka zde funguje opravdu spolehlivě), ale i kvůli možné rychlé změně vnějších znaků poznávaného subjektu. Bez výsledku není možné rekognici realizovat už proto, že cílem výsledku je zjištění do jaké míry se objekt zaryl do paměti poznávající osobě.

Subjektem rekognice může být jen jedna poznávající osoba. Přípravou subjektu rozumíme její instruktáž spočívající v seznámení se s cíli, metodikou a technikou jejího provedení.⁶⁸

V průběhu výsledku se má poznávající osoba vyjádřit hlavně k níže uvedeným událostem:

⁶⁴ PORADA, V. at al. *Kriminalistika*. Plzeň, 2007, s. 269.

⁶⁵ KONRÁD, MUSIL, SUCHÁNEK. *Kriminalistika*. Praha, 2004, s. 347.

⁶⁶ INNES, B. Dobrodružství kriminalistiky. Praha, 2001, s. 229.

⁶⁷ KONRÁD, MUSIL, SUCHÁNEK. *Kriminalistika*. Praha, 2004, s. 347.

⁶⁸ PORADA, V. at al. *Kriminalistika*. Plzeň, 2007, s. 270.

- jestli zná objekt, který má identifikovat, kdy a za jakých podmínek objekt rekognice vnímala,
- jestli objekt vnímala jen v souvislosti s danou událostí, nebo i v jiných souvislostech,
- jestli může objekt poznat a opětovně označit mezi jinými,
- jestli je schopna podat podrobný popis dříve vnímaného objektu.

Důležité je samozřejmě prověřit, jestli poznávající osoba netrpí závažnými psychickými či jinými vadami, nebo poruchou paměti, neboť všechny tyto nedostatky by mohly negativně ovlivnit její vnímání.⁶⁹ Tuto problematiku mohu demonstrovat na případu, který řešil ve své praxi JUDr. Nelešovského, kdy při rekognici pachatele byl pachatel označen rekognující osobou, která trpěla vadou zraku. Během páchání trestného činu byl pachatel pozorován svědkem s nevyhovujícími dioptriemi. Následná rekognice, kdy si již svědek (rekognující osoba) opatřil brýle s dioptriemi vhodnými k typu jeho zrakové vady, však byla obrovským problémem, neboť nebylo možné s jistotou prokázat, že pachatel pozorovaný na místě činu a rekognovaná osoba jsou jednou a tou samou osobou.

Objektem rekognice bývá jedna osoba, věc či zvíře (výjimkou je skupina objektů). Tento objekt by neměl být nijak upravovaný, to aby stav alespoň přibližně odpovídal stavu, v jakém jej vnímala poznávající osoba. Objekt je třeba seznámit s pravidly rekognice, poučit jej o jeho právech a povinnostech, zabránit styku s poznávající osobou před začátkem úkonu a umožnit, aby si sama vybrala libovolné místo mezi figuranty. „Stejně tak je třeba jí umožnit, aby si vybrala číslo, podle kterého ztotožňující osoba ztotožňovanou osobu následně označí“⁷⁰. Podle kriminalistické praxe je potřeba zajistit dostatečný počet objektů, aby měla poznávající osoba na výběr. Minimální počet jsou dva a maximální sedm (rozdíl oproti zákonné úpravě, u níž se uvádí minimálně 3 objekty a maximální počet není dán vůbec).⁷¹

Taktika při provádění rekognice byla zčásti popsána již výše. Níže v textu je třeba soustředit se na konkrétní specifické druhy rekognice.

Rekognice živých osob *in natura* podle anatomicko-morfologických znaků je nejběžnějším způsobem. Objekty se přivedou na místo provedení úkonu. Ztotožňovaná osoba se vyzve, aby si zvolila místo a číslo mezi ostatními objekty (každý objekt před sebou zpravidla drží tabulku s číslem pro usnadnění identifikace a i následné dokumentace). Poté je přivedena poznávající osoba, aby následně po vyzvání označila, zda poznává ztotožňovanou

⁶⁹ ŠIMOVČEK, I. Et al. *Kriminalistika*. Bratislava, 2001, s. 248.

⁷⁰ FENYK, Jaroslav; HLAVÁČEK, Jan; KROULÍK, Pavel. Služby v oblasti kriminalistiky : Některé zvláštní způsoby dokazování - rekognice [online]. 26.4.2008., 15.2.2010 [cit. 2010-10-29]. Krimi servis Hlaváček. Dostupné z WWW: < <http://www.krimi-servis.cz/?p=104>>.

⁷¹ PORADA, V. at al. *Kriminalistika*. Plzeň, 2007, s. 271.

osobu. Ke kontaktu s objekty nedochází například v případě ochrany svědků. Tehdy je rekognice prováděna přes jednocestné zrcadlo, tzv. skrytá rekognice.⁷²

Při rekognici mrtvol není možné dodržet podmínku opětovného vnímání. Z praktických důvodů se tento úkon uskutečňuje bez dalších objektů a vzhled mrtvoly je upraven, aby co nejlépe odpovídal vzhledu osoby před smrtí. Poznávajícími osobami bývají nejčastěji příbuzní, poněvadž zemřelého znali nejlépe. Tento typ rekognice je ztížen emocionálními dojmy poznávajících osob a také tím, že po smrti dochází prudce ke změnám zevnějšku (znetvoření částí těla působením hnilobných procesů, hypostáze⁷³).⁷⁴

Rekognice osoby podle funkčních znaků (dynamických znaků; jde o způsob chůze, držení těla apod.) patří k obtížnějším vzhledem k tomu, že funkční znaky lze vědomě měnit. Z tohoto důvodu kriminalisté často lobují, aby byla rekognice prováděna pouze skrytě.

Movité věci in natura se rekognují dvěma způsoby, buď je osoba poznávající zná a znovupoznání je pak snadné, nebo jde o znovupoznání věci, které osoba vnímala v souvislosti s vyšetřovanou událostí jen v jejím průběhu. Tady se objevuje problém v tom, že osoba neměla dostatek času si věci prohlédnout do detailu a následné znovupoznání není dostatečně přesné. K rekognici nemovitých věcí dochází v situaci, kdy je nutné ztotožnit část terénu, místnost, byt nebo budovu. I v tomto případě dojde nejprve k výsledku ke všem podstatným znakům poznávaného objektu a teprve poté je přistoupeno k samotné prohlídce nemovitosti.⁷⁵

Ne vždy mohou být objekty in natura předvedeny či ukázány, v této chvíli pak dochází k rekognici dle modelů, zejména dle fotografií. „Užívá se zpravidla třídílná portrétní fotografie, snímek celé postavy z fotoalba známých pachatelů, dokumentační fotografie neznámé mrtvoly a někdy též jiná, amatérská fotografie.“⁷⁶

Jak již bylo zmíněno výše, rekognice podle fotografie nesmí bezprostředně předcházet rekognici ukázáním osoby. Usnesení Vrchního soudu v Praze sp. zn. 8 To 3/99 z 25. 1. 1999 výše zmíněné tvrzení upravuje: „Přestože je rekognice vzhledem ke své povaze úkonem zásadně neopakovatelným, není vyloučeno, aby byla opakována rekognice provedená nejdříve podle fotografií a poté následně na základě výběru mezi několika ukázanými osobami. Tento postup byl navíc v projednávané trestní věci více než důvodný, neboť teprve na základě rekognice podle fotografií byl zajištěn obžalovaný jako podezřelá osoba a mohlo být mu

⁷² KONRÁD, MUSIL, SUCHÁNEK. *Kriminalistika*. Praha, 2004, s. 350.

⁷³ Hypostáze = posmrtné zčernání

⁷⁴ KONRÁD, MUSIL, SUCHÁNEK. *Kriminalistika*. Praha, 2004, s. 351.

⁷⁵ PORADA, V. at al. *Kriminalistika*. Plzeň, 2007, s. 272.

⁷⁶ Tamtéž, s. 273.

sděleno obvinění. Lze však mít za to, že jde o poněkud zvláštní názor, který nejspíš nebude kriminalistickou ani justiční praxí akceptovatelný.⁷⁷

Rekognice musí být dokumentována protokolem, který všichni přítomní podepíší. Protokol je nezbytné doplnit obrazovou dokumentací, vhodná je fotodokumentace nebo videodokumentace. Pokud je prováděna rekognice podle hlasu, samozřejmostí musí být audiozáznam.⁷⁸

Protokol (viz Příloha č. 4) musí obsahovat údaje o tom, jak byla rekognice připravena, provedena a jakých výsledků bylo dosaženo. Uvádí se zde kdo, kde a proč rekognici provedl, za jakých podmínek, který objekt byl ztotožňován, kolik bylo dalších objektů, zda byly splněny veškeré podmínky (i poučení přítomných o jejich právech a povinnostech), jaké osoby byly přítomny, jak byla rekognice dokumentována a kde je tato dokumentace uložena.⁷⁹

4.2.3 Judikatura a praxe

Vrchní soud v Praze sp.zn. 2To 64/2007: K rekognici zadrženého podezřelého jako neodkladnému úkonu. K účasti obhájce zadrženého podezřelého při rekognici.

§ 76 odst. 1, 6, § 104b odst.1, 2, 3, § 160 odst.4 trestního řádu

„Pokud byla zadržena osoba podezřelá ze spáchání trestného činu znásilnění podle § 241 trestního zákona a nejsou k dispozici jiné prostředky (důkazy) pro zahájení jejího trestního stíhání, může mít rekognice provedená ukázáním této osoby svědkyni (poškozené) povahu neodkladného úkonu podle § 160 odst. 4 trestního řádu.

Není vadou, ale naopak předností takové rekognice, účastní-li se jí zvolený obhájce zadrženého podezřelého.⁸⁰

Vrchní soud v Praze sp.zn. 2To 94/2007: K účinnosti a důkazní síle rekognice.

„1. Pokud policejní orgán v protokolu opomene uvést, na základě jakých skutečností považoval úkon za neodkladný nebo neopakovatelný, nejde o absolutní, ale jen o relativní

⁷⁷ FENYK, Jaroslav; HLAVÁČEK, Jan; KROULÍK, Pavel. *Služby v oblasti kriminalistiky : Některé zvláštní způsoby dokazování - rekognice* [online]. 26.4.2008., 15.2.2010 [cit. 2010-10-29]. Krimi servis Hlaváček. Dostupné z WWW: < <http://www.krimi-servis.cz/?p=104>>.

⁷⁸ Tamtéž.

⁷⁹ MUSIL, J. et al. *Kriminalistika*. Praha, 1994, s. 169.

⁸⁰ Judikatura : *K rekognici zadrženého podezřelého jako neodkladnému úkonu*. *Trestněprávní revue*. 15.11.2007, ročník 6., číslo 11, s. 320-324 (Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 30.8.2007, sp.zn. 2To 64/2007).

neúčinnost takového úkonu. V řízení před soudem může být tato vada zhojena svědeckým výsledkem policejního orgánu, který tento úkon provedl, a osoby přivzaté k jeho provedení.

2. I když rekognice in natura a jí předcházející svědecký výslech poznávající osoby byly provedeny jako neodkladné nebo neopakovatelné úkony formálně řádně, nelze jejich důkazní sílu přeceňovat, pokud byly provedeny bez přítomnosti obhájce, popřípadě obviněného. Podle článku 6 odst. 3 písm. d) Evropské úmluvy o lidských právech má totiž každý, kdo je obviněn z trestného činu právo vyslýchat nebo dát vyslýchat svědky proti sobě. Jestliže obhajoba nemohla být těmto neodkladným nebo neopakovatelným úkonům přítomna, nelze vinu obviněného založit jen na těchto, byť přípustných důkazech, pokud nejsou potvrzeny jinými relevantními usvědčujícími důkazy.⁸¹

Krajský soud v Českých Budějovicích, 3 To 937/95, [R 31/1997 tr.]:

„Má-li být rekognice se svědkem použita jako důkaz v řízení před soudem, lze ji za podmínek ustanovení § 103 TŘ, ve spojení s ustanovením § 93 odst. 2 TŘ, provést před sdělením obvinění podle § 160 odst. 1 trestního řádu jedině za předpokladu, že jde o úkon neodkladný, popř. neopakovatelný (§ 160 odst. 2, 4 TŘ).

Neopakovatelnost rekognice ve smyslu ustanovení § 160 odst. 4 TŘ tedy, že ji nebude možno provést před soudem, může vyplývat i ze zvláštní povahy tohoto úkonu jako poznávacího procesu, jestliže ji bude nutno vykonat již předtím v přípravném řízení. I v takovém případě však odůvodňuje její provedení před zahájením trestního stíhání skutečnost, že ji nelze zahájit proto, že osoba, která má být obviněna, není ještě známa, nebo jí dosud nebylo možno sdělit obvinění, anebo zahájení trestního stíhání bylo dočasně odloženo.⁸²

Z rozhodnutí Vrchního soudu v Praze 7 To 141/2000 z 9.1.2001:

I. „Pokud má rekognice v konkrétním případě povahu neodkladného úkonu ve smyslu § 160 odstavce 4 TŘ, přičemž pouze na jejím podkladě lze objasnit, zda lze trestní stíhání zahájit vůči určité osobě, nemá nepřítomnost obhájce u takového úkonu za následek jeho nepoužitelnost jako důkazu v řízení před soudem.

II. Rekognice je zásadně úkonem neopakovatelným. Není však vyloučeno, aby poznávající osoba poté, co poznávanou osobu popsala, ji označila ve fotoalbu a teprve poté ji

⁸¹ Judikatura : K účinnosti a důkazní síle rekognice. *Trestněprávní revue*. 2008, 7, 6, s. 189-191 (Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 20.12.2007, sp.zn. 2To 94/2007).

⁸² Usnesení Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 24. 1. 1996 sp. zn. 3 To 937/95, dostupné z <http://www.beck-online.cz/>.

ztotožnila mezi více ukázanými osobami. K tomu, že takové rekognici předcházelo označení oné osoby podle fotografie, pak nutno přihlídnout při hodnocení jejího významu.“⁸³

4.3 Vyšetřovací pokus

4.3.1 Zákonná úprava

„Vyšetřovací pokus je zvláštní procesní úkon, upravený v § 104c TŘ, kterým se zjišťuje, ověřuje či upřesňuje, zda se určitá skutečnost stala nebo mohla stát určitým způsobem a za určitých podmínek.“⁸⁴

Cílem vyšetřovacího pokusu je nejen prověřit nebo upřesnit skutečnosti již zjištěné v trestním řízení, ale hlavně získat nové důkazy. Účelem vyšetřovacího pokusu pak je ověřit nebo upřesnit, zda určitá skutečnost důležitá pro trestní řízení se stala nebo mohla stát určitým způsobem a to za konkrétních časových, místních, povětrnostních či dalších podmínek.⁸⁵

U prověřování skutečností jde o to, zda a do jaké míry jsou pravdivá určitá tvrzení obsažená ve výpovědích některých osob (obviněný, podezřelý svědek), která mají význam pro trestní řízení a o nichž přetrvávají pochybnosti, popřípadě jsou v nich nepřesnosti. Vyšetřovací pokus může být vhodným i při prověřování takového tvrzení vyslychané osoby (podezřelého, svědka), které se ukazuje nereálným nebo jehož upřesnění může mít značně rozdílné důsledky. Konkrétní ukázkou vyšetřovacího pokusu můžeme demonstrovat na případu Iris Seagarové. *„Počátkem sedmdesátých let, v Baltimore ve státu Maryland, spadla Iris Seagarová z balkonu svého bytu, z výšky šedesáti metrů. Její sousedé se domnívali, že spáchala sebevraždu, k níž ji dohnalo opilecké chování jejího manžela. Policie byla ochotna tuto verzi přijmout. Její muž však uvedl, že smrt jeho ženy byla nehoda. „Šťourala se v porouchané klimatizaci,“ řekl, „a přepadla přes zábradlí.“ Jak dále policie zjistila, Seagar měl dostat životní pojistku své ženy ve výši 100 000 dolarů. Pojistka by však nebyla vyplacena, pokud by žena spáchala sebevraždu, a proto museli policisté pokračovat ve vyšetřování. Soudní znalec vytvořil několik modelů žen, které hmotností a výškou odpovídali čtyřicetiosmileté oběti. Při vyšetřovacím pokusu videokamera zaznamenala dopad modelů, shozených různým způsobem z balkonu. Ze záznamů vyplynulo, že kdyby Seagarová spadla nešťastnou náhodou, její tělo by bylo nalezeno nejvýše asi tři metry od úpatí budovy. Kdyby*

⁸³ STRÍŽ, I. et al. *Trestní zákoník a trestní řád*. 2. díl Trestní řád. Praha, 2010, s. 354.

⁸⁴ JELÍNEK, J. *Trestní právo procesní*. Praha, 2010, s. 393.

⁸⁵ ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní řád. Komentář*. 6. vydání. Praha, 2008, s. 934.

z balkonu skočila sama, vzdálenost by nepřesahovala 4,3 metru. Ve skutečnosti bylo její tělo nalezeno pět metrů od budovy. Po seznámení se závěry zkoumání se Seagar přiznal, že svoji ženu vyhodil z balkonu při záchvatu opilecké zuřivosti.“⁸⁶

Vyšetřovací pokus nelze provést, je-li to nevhodné vzhledem k okolnostem případu či osobě podezřelého, obviněného, poškozeného nebo svědka nebo lze-li účelu vyšetřovacího pokusu dosáhnout jinak.⁸⁷ U okolností jde o překážku zejména tehdy, když nelze spolehlivě či bezpečně uměle vytvořit potřebné podmínky k pozorování nebo je obtížné (např. hrozí-li nebezpečí zranění nebo usmrcení zúčastněných osob), anebo překážka spočívá v osobě, především jestliže se tato osoba v souladu se zákonem odmítla zúčastnit úkonů, které souvisejí s vyšetřovacím pokusem a k nimž nesmí být donucována (§ 104c odst. 4). Vyšetřovací pokus nelze dále provést, hrozí-li ze strany osob (poškozený, obviněný, svědek) násilné, agresivní či jiné nevhodné jednání, kterým by mohly zmařit průběh vyšetřovacího pokusu nebo negativně ovlivnit jeho důkazní hodnotu. U svědka může být takovou překážkou např. nutnost utajení jeho totožnosti z důvodů uvedených v § 55 odst. 2 TŘ. Nevhodnost konání pokusu kvůli účelu je případ, kdy lze uvedeného účelu dosáhnout opětovným výsledkem některých osob (podezřelého, obviněného, svědka, znalce), včetně jejich konfrontace nebo rekognice, pokud to přichází v úvahu. Či lze-li účelu vyšetřovacího pokusu dále dosáhnout podáním či doplněním znaleckého posudku, provedením rekonstrukce či prověrky na místě, ohledáním místa činu a jeho zadokumentováním apod.⁸⁸

Pokud je vyšetřovací pokus prováděn v přípravném řízení, musí k němu být přibrána alespoň jedna osoba, která není na věci zúčastněna.⁸⁹ Jde o osobu odlišnou od orgánů činných v trestním řízení, která není podezřelým, obviněným, ani svědkem v tomto řízení. Nezúčastněnou osobou může být i figurant účastnící se vyšetřovacího pokusu proto, aby demonstroval určitou činnost či chování. Účast této osoby lze prominout jen výjimečně, a to v případě, že by hrozilo zmaření provedení pokusu. Je-li to nutné přiberou se k vyšetřovacímu pokusu i jiné osoby. Znalec, podezřelý, obviněný či svědek a to za situace, kdy je jejich přítomnost nezbytná pro zdárný průběh pokusu (obvykle z důvodu doplnění některých skutečností, bez nichž není možné vytvořit patřičné podmínky pro celý pokus).⁹⁰ Všechny tyto osoby musí být náležitě poučeny o svém procesním postavení. Dalšími účastníky mohou být konzultanti či pokusné osoby.

⁸⁶ INNES, B. Dobrodružství kriminalistiky. Stopy zločinu. Praha, 2001, s. 25

⁸⁷ JELÍNEK, J. Trestní právo procesní. Praha, 2010, s. 393.

⁸⁸ ŠÁMAL, P. a kol. Trestní řád. Komentář. 6.vydání. Praha, 2008, s. 936.

⁸⁹ Tamtéž.

⁹⁰ Tamtéž.

K úkonům souvisejícím s vyšetřovacím pokusem nesmí být podezřelý, obviněný, poškozený nebo svědek žádným způsobem donucování (upravuje § 104 odst. 4 TŘ). Účast těchto osob je totiž dobrovolná a navíc bývají při provádění vyšetřovacího pokusu většinou zastoupeni figuranty. Nezastupitelnou se jeví jejich účast v případě, že předmětem vyšetřovacího pokusu by byly subjektivní vlastnosti, které nelze poznávat prostřednictvím vlastností jiných osob.⁹¹

Závěrečnou fází vyšetřovacího pokusu je dokumentace. „V protokolu o vyšetřovacím pokusu (viz *Příloha č. 5*) je třeba podrobně popsat okolnosti, za nichž byly tyto úkony prováděny, jakož i jejich obsah a výsledky. O vyšetřovacím pokusu se zásadně pořídí též obrazové záznamy, náčrtky a jiné vhodné propriety, které se připojí k protokolu.“⁹² Podrobněji je popis dokumentace vyšetřovacího pokusu upraven v části 4.3.2 této práce.

4.3.2 Kriminalistický pohled na vyšetřovací pokus

V kriminalistické vědě je vyšetřovací pokus nazýván kriminalistickým experimentem, je specifickou kriminalistickou metodou spočívající v pokusném vyvolávání a zkoumání analogických jevů, událostí a činností uměle vytvořených a cílevědomě měněných podmínkách.⁹³ Vyšetřovacím experimentem zjišťujeme, ověřujeme nebo upřesňujeme, zda se stala určitá skutečnost a za jakých podmínek se tak stalo či nestalo. „Podmínky pro vznik skutečnosti se experimentálně mění, což je zásadní rozdíl od rekonstrukce, kde je snahou „pouze“ obnovit původní stav, situaci, skutkové okolnosti, děje atd. ve vztahu k popisovanému spáchání trestného činu, resp. prověřit pravdivost tvrzení podezřelého, obviněného, poškozeného nebo svědka.“⁹⁴

Uplatňuje se jako empirický experiment, a to:

- a) jako samostatný vyšetřovací úkon,
- b) jako součást jiných kriminalistických metod (například ohledání, rekonstrukce či rekognice),
- c) jako jedna z metod kriminalistického znaleckého zkoumání,
- d) jako taktický prostředek při prověřování podnětů k trestnímu stíhání.⁹⁵

⁹¹ JELÍNEK, J. *Trestní právo procesní*. Praha, 2010, s. 394.

⁹² Tamtéž.

⁹³ PORADA, V. et al. *Kriminalistika*. Brno, 2001, s. 361.

⁹⁴ FENYK, Jaroslav; HLAVÁČEK, Jan; KROULÍK, Pavel. *Služby v oblasti kriminalistiky : Některé zvláštní způsoby dokazování - rekognice* [online]. 26.4.2008., 15.2.2010 [cit. 2010-10-31]. Krimi servis Hlaváček. Dostupné z WWW: <<http://www.krimi-servis.cz/?p=105>>

⁹⁵ ŠIMOVČEK, I. et al. *Kriminalistika*. Iura Edition, Bratislava, 2001, s. 253.

Existuje několik typů vyšetřovacího experimentu. Prvním typem jsou senzorické experimenty, jejichž cílem je zjišťování skutečností, které jsou vnímatelné lidskými smysly. V praxi převládají akustické a vizuální experimenty kdy pozorovaný jev je slyšen či vnímán (např.: tři po sobě jdoucí výstřely). Druhým typem jsou existenční a eliminační experimenty, které zjišťují:

1) možnost provedení nějakého činu (jestli určitá osoba mohla provést určitý čin v konkrétních podmínkách za určitý čas, například v průchodu panelového domu zastřelit manžela a během 5 minut se vrátit do restaurace, aniž by ji někdo zpozoroval),

2) existenci jevu (jestli mohl být řidič motorového vozidla natolik oslněn zapadajícím sluncem, že přehlédl cyklistu ležícího uprostřed silniční komunikace),

3) mechanismus vyšetřované události, jejich detailů a stop, kdy cílem tohoto experimentu je zpravidla prověření výpovědí svědků a obviněných v tom smyslu, jestli odpovídají či odporují experimentálním výsledkům.⁹⁶

Význam experimentu spočívá v naplnění jeho cílů. Jedním z cílů je prověrka ve věci shromáždění důkazů. Pokud vznikne pochybnost o možnosti nebo nemožnosti existence nějaké skutečnosti, o které svědčí určitý důkaz, vzniká nutnost prověření tohoto důkazu experimentální cestou. Prověřování důkazu je pak prováděno v uměle vytvořených podmínkách shodných s podmínkami, za nichž došlo k vyšetřované události. Dalšími cíli je získání nových důkazů a prověrka všech verzí.⁹⁷ „Kriminalistický experiment je pro prověrku verzí vhodný pro široké možnosti experimentování, měnění podmínek v jeho průběhu a pro možnost opakování jednotlivých pokusů.“⁹⁸

Účastníky kriminalistického experimentu řadíme od několika skupin, mezi přímé a nepřímé účastníky a mezi pomocné osoby. Přímí účastníci jsou ti, kteří se přímo podílejí na organizaci, provádění či průběhu jednotlivých pokusů. Patří sem třeba orgány činné v trestním řízení, dále pak osoby přímo provádějící jednotlivé pokusy, nebo osoby, na základě jejichž výpovědi jsou pokusy prováděny, pokud neodmítnou aktivní účast na experimentu. V tom případě je zastupují figuranti a pokusné osoby.⁹⁹

Nepřímými účastníky jsou osoby, které se účastní experimentu za účelem odborných konzultací nebo za účelem ověření objektivnosti a zákonnosti postupu při provádění

⁹⁶ MUSIL, J. et al. *Kriminalistika*. Praha, 1994, s. 171.

⁹⁷ PORADA, V. et al. *Kriminalistika*. Brno, 2001, s.362.

⁹⁸ Tamtéž.

⁹⁹ Tamtéž.

experimentu (například obhájce obviněného). Za pomocné osoby považujeme ty, jež zabezpečují uzavření místa experimentu nebo ostrahu obviněného.¹⁰⁰

Příprava kriminalistického experimentu je závislá na náročnosti a složitosti chystaných pokusů. Pokud je potřebné provést experiment ve specifických podmínkách původního místa, popřípadě na modelově upraveném místě v podmínkách shodných s původní událostí, dělíme přípravná opatření do dvou etap. Před výjezdem na místo provedení experimentu a po příjezdu na místo započítí experimentu. Do první etapy přípravy (před výjezdem) patří: určení cíle experimentu; stanovení pořadí, obsahu a způsobu provedení plánovaných pokusů a variant podmínek, v nichž budou pokusy probíhat; určení místa a doby provedení experimentu; určení okruhu účastníků experimentu; řešení jejich účasti či instruktáže a materiálně-technické zabezpečení provedení experimentu (příprava věcných důkazů, zajištění dopravních prostředků, určení ochrany místa experimentu).¹⁰¹

Ve druhé etapě je potřebné zjistit změny na místě experimentu a provést přípravu pro rekonstrukci místa činu. Dokumentovat situaci na místě experimentu před i po rekonstrukci a určit způsoby i prostředky dokumentace průběhu a výsledků jednotlivých pokusů. Určit jakým způsobem a jakými prostředky bude probíhat komunikace mezi řídicím orgánem a účastníky experimentu, či poučit účastníky o jejich činnosti a funkci při experimentu. Tento výčet je pouze demonstrativní. Vždy bude záležet na konkrétních podmínkách a cílech experimentu.¹⁰²

„Taktikou provedení kriminalistického experimentu rozumíme souhrn taktických postupů a doporučení zaměřených k vytvoření a k plnému uplatnění všech podmínek nutných k objektivnímu průběhu vyšetřovacího pokusu a k získání hodnověrných výsledků.“¹⁰³
K těmto podmínkám patří:

- omezený počet účastníků experimentu (větší počet osob totiž může negativně ovlivnit celý pokus, popřípadě způsobit chaos),
- relativní shoda mezi uměle vytvořenými podmínkami a podmínkami zkoumané události (shodu podmínek je nutné zajistit například výběrem vhodné denní doby provádění experimentu, výběrem stejných klimatických podmínek, využitím podobných předmětů apod.)
- provádění pokusů v cíleně měněných podmínkách,
- opakování stejnorodých pokusů (garance hodnověrnosti experimentu),

¹⁰⁰ KONRÁD, MUSIL, SUCHÁNEK. *Kriminalistika*. Praha, 2004, s. 47.

¹⁰¹ MUSIL, J. et al. *Kriminalistika*. Praha, 1994, s. 172.

¹⁰² Tamtéž.

¹⁰³ Tamtéž.

- zkoumání a provádění pokusů v několika etapách.¹⁰⁴

Důležitou fází kriminalistického experimentu je hodnocení výsledků a celého průběhu úkonu. Výsledky mohou být negativní, kdy například z určitého místa není možné pozorovat určitý děj nebo naopak pozitivní. Závěry vyplývající z výsledků dělíme na kategorické (svědek z určitého místa jednoznačně neviděl děj, o němž vypovídal) a pravděpodobnostní (svědek mohl z daného místa děj pozorovat). Pravděpodobnostní závěry získávají svůj význam v kombinaci s dalšími důkazy (jen tehdy mohou být podkladem pro hodnověrný důkazní závěr).¹⁰⁵

Dokumentace kriminalistického experimentu poskytuje názorný obraz průběhu i výsledků experimentu. Základem je již výše zmíněný protokol o vyšetřovacím pokusu, který se dělí do tří částí. Úvodní část protokolu má kromě obvyklých náležitostí, které jsou vyjmenovány v § 55 TR, obsahovat také údaje o tom, proč byl experiment proveden, jaký byl jeho cíl, osobní data všech účastníků experimentu a informaci o tom, že všichni účastníci byli náležitě poučeni podle jejich procesních postavení. Popisná, druhá, část protokolu obsahuje určení místa provedení experimentu a jeho popis, dále pak popis podmínek, za nichž je experiment prováděn, seznam předmětů použitých v průběhu pokusů a podrobný popis každého pokusu, včetně označení všech účastníků, obsahů činností a získaných výsledků v časové posloupnosti. Závěrečná, třetí, část poskytuje prostor pro využití dalších prostředků, jakými jsou videozáznam či fotodokumentace, nebo prostor pro námítky, připomínky a vyjádření účastníků. Nesmí zde chybět dosažené výsledky, čas ukončení experimentu a podpisy všech přítomných.¹⁰⁶

4.3.3 Judikatura a praxe

Případ falšování cestovního dokladu:

„Obviněný falšoval cestovní pas tak, že doma ve svém bytě přenesl na svoji fotografii pomocí běžně dostupných chemikálií (bezbarevný Dentakryl, vodní sklo a silikonový olej) otisk pečete z fotografie ukradeného cestovního pasu, kterou potom v pase vyměnil. Při vyšetřování se k falšování přiznal a popsal i způsob provedení. Přestože padělek byl velmi kvalitní, vyšetřovateli se popsaný způsob zdál málo pravděpodobný a vzniklo podezření, zda obviněný svým přiznáním nekryje dalšího pachatele. Proto byl vykonán vyšetřovací pokus,

¹⁰⁴ KONRÁD, MUSIL, SUCHÁNEK. *Kriminalistika*. Praha, 2004, s. 360.

¹⁰⁵ PORADA, V. et al. *Kriminalistika*. Brno, 2001, s. 365.

¹⁰⁶ KONRÁD, MUSIL, SUCHÁNEK. *Kriminalistika*. Praha, 2004, s. 361-362.

v kanceláři vyšetřovatele. Obviněný dostal tři fotografie stejné velikosti a kvality papíru, tři fotografie přeepsané velikosti s pečeti, popsané chemikálie a pomocné nástroje. Vyšetřovací pokus trval 90 minut a obviněný za tuto dobu přenesl otisk pečeti na všechny tři fotografie. Kvalita otištěných pečeti byla shodná s kvalitou otisknuté pečeti v padělaném pasu. Na tomto případě je evidentní, že k vykonání úspěšného vyšetřovacího pokusu není nutně nezbytné dodržení podmínek původní události, jakými jsou místo a denní doba. V některých případech stačí dodržet pracovní podmínky.¹⁰⁷

Dalším příkladem z praxe jsou případy, kdy se ověřuje existence určitého přírodního jevu:

„Řidič havarovaného vozidla uváděl, že byl na horizontu oslněn zapadajícím sluncem, ve skutečnosti byl oslněn protijedoucím vozidlem, protože slunce v době havárie již dávno zapadlo, čas západu slunce nebylo třeba prokazovat znalecky, postačoval vyšetřovací pokus. Bez znaleckého zkoumání se ale neobešel případ požáru kanceláře, který byl způsoben slunečním paprskem, jenž se v určitém časovém okamžiku kumuloval do jednoho bodu po průchodu skleněným těžitkem, které působilo jako spojná čočka, a zapálil papíry na stole. Tuto vyšetřovací verzi nebylo ovšem možné jednoznačně prokázat ani vyšetřovacím pokusem.“¹⁰⁸

Bez vyšetřovacího pokusu se neobešla ani kauza vraždy v Praze:

Jednalo se o případ, kdy se u vyšetřovatele objevila žena, která si stěžovala, že ji v bytě neustále navštěvuje její manžel, který před deseti lety zemřel. Objevuje se prý v noci, občas se navečeří, občas zmizí nějaké peníze apod., ale neobjevuje se pravidelně. Zoufalé ženě nepomohla ani změna trvalého bydliště, manžel ji prý navštěvoval i tam. Bohužel se nenašly žádné důkazy (nebylo třeba provádět ani psychologické šetření, neboť žena mluvila souvisle, plynule, bez náznaků duševní poruchy), které by toto její oznámení potvrdily, takže se na případ na nějaký čas pozapomnělo. Po nějaké době se k vyšetřovatelům dostala kauza, kdy „manželka zabila svého zesnulého chotě“. Podezřelou z vraždy byla právě žena, která si stěžovala na návštěvy svého mrtvého muže. Vypověděla, že ji návštěvy jejího zesnulého manžela natolik trápily, že uvěřila, že jde pouze o přelud a ve snaze se tohoto přeludu zbavit do něj bodla kuchyňským nožem. Po dlouhém šetření bylo zjištěno, že

¹⁰⁷ VIKTORYOVÁ, Jana; ZANOVIT, Ján. Zamyslenie nad taktikou vykonania vyšetrovacieho pokusu. *Kriminalistický sborník*. 2007, LI, 3, s. 41-46.

¹⁰⁸ FENYK, Jaroslav; HLAVÁČEK, Jan; KROULÍK, Pavel. *Služby v oblasti kriminalistiky : Některé zvláštní způsoby dokazování - konfrontace* [online]. 26.4.2008. 2008, 15.2.2010 [cit. 2010-10-28]. Krimi servis Hlaváček. Dostupné z WWW: < <http://www.krimi-servis.cz/?p=105>>.

zavražděným nebyl její zesnulý manžel, nýbrž jeho bratr, identické dvojče, o němž žena nevěděla, neboť emigroval a vrátil se až po smrti svého bratra (nikdy bohužel nebyl osvětlen důvod, proč se bratr vydával za manžela zesulé). Vyšetřovací pokus v tomto případě byl nutný z důvodu prověření způsobu zabití. Identické dvojče bylo zabito levákem, přičemž podezřelá byla pravačka. Experimentem bylo nakonec zjištěno, že podezřelá žena ve stresu a afektu přechází z používání pravé ruky na používání levé ruky (důvodem byly údajné psychosomatické problémy přetrvávající z dětství aneb „přeučení leváci“). Byla odsouzena k 8 letům nepodmíněně.

Z rozhodnutí Nejvyššího soudu České republiky – R 34/1990:

„Vyšetřovací pokus může být v trestním řízení důkazem jen tehdy, když je vykonán za podmínek ustanovení § 113 a násl. o ohledání¹⁰⁹ a je o něm sepsán protokol.“ (dřívější úprava, již neplatí, uvedeno pouze pro zajímavost)

Z rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR – 8T 194/99 z 21.12.1999:

„Vyšetřovací pokus se koná, mají-li být pozorováním v uměle vytvořených nebo obměňovaných podmínkách prověřeny nebo upřesněny skutečnosti zjištěné v trestním řízení, popřípadě zjištěny nové skutečnosti důležité pro trestní řízení. Nelze-li vytvořit podmínky, které byly v době spáchání trestného činu, nelze konat ani vyšetřovací pokus.“¹¹⁰

4.4 Rekonstrukce

4.4.1 Zákonná úprava

„Rekonstrukce, upravená v § 104d TŘ, se koná, má-li být obnovena situace a okolnosti, za kterých byl trestný čin spáchán nebo které k němu mají podstatný vztah, má-li být prověřena výpověď podezřelého, obviněného, spoluobviněného, poškozeného nebo svědka, jestliže jiné důkazy provedené v trestním řízení nepostačují k objasnění věci.“¹¹¹

Podstata rekonstrukce spočívá v obnovení situace nebo skutkových okolností, za nichž byl spáchán konkrétní trestný čin nebo které mají podstatný vztah k takovému trestnému činu. Jde o obnovení původních podmínek předchozí události, o obnovení celkové nebo dílčí situace a skutkových okolností případu především přímo na místě činu, kde k nim v minulosti

¹⁰⁹ Podle stávající úpravy se jedná o zvláštní způsob dokazování (§ 104d).

¹¹⁰ STRÍŽ, I. et al. *Trestní zákoník a trestní řád*. 2. díl Trestní řád. Praha, 2010, s. 359.

¹¹¹ JELÍNEK, J. *Trestní právo procesní*. Praha, 2010, s. 394.

došlo. Rekonstrukce je pojímána jako jedna z metod modelování určité situace, která proběhla v minulosti, kdy jde o obnovení celkové situace na místě činu, rekonstruování časové posloupnosti a návaznosti jednání pachatele a dalších osob na místě činu, posloupnosti a mechanismu průběhu jiných událostí než jednání osob, způsobu použití různých předmětů, nástrojů, pomůcek a dalších věcí k provedení posuzovaného jednání. Takto rekonstruovanou situaci a skutkové okolnosti příslušný orgán činný v trestním řízení přímo pozoruje a vyvozuje z nich důkazní závěry pro své rozhodování.¹¹²

V současné době se rekonstrukce trestného činu používá zejména při vyšetřování obecné kriminality (trestných činů vraždy, loupeže nebo ublížení na zdraví).

Cílem rekonstrukce je prověření pravdivosti výpovědí a tvrzení podezřelého, obviněného, spoluobviněného, poškozeného, nebo svědka, zejména jsou-li pochybnosti o jejich pravdivosti. „Koná-li se rekonstrukce s dobrovolnou účastí podezřelého, obviněného, nebo svědka, nesmějí být tyto osoby při jejím provádění usměrňovány ohledně svého počínání, které během rekonstrukce znázorňují nebo líčí.“¹¹³

Získání nových důkazů při provádění rekonstrukce není vyloučeno, není to však přímo účelem rekonstrukce, ale spíše jejím důsledkem (rozdíl od vyšetřovacího pokusu, kde získání nových poznatků je jedním z cílů tohoto úkonu). Dalším rozdílem mezi pokusem a rekonstrukcí je pak to, že cílů lze při experimentu dosáhnout pouze pokusnou cestou při mnohonásobném opakování pokusů s měněním jejich podmínek. Při rekonstrukci se činnosti skládají z různých úkonů a operací, nikoli tedy jen určitou metodou nebo určitým úkonem. Rekonstrukce nepožaduje ani několikanásobné opakování, ani změnu podmínek (podobně je popsán rozdíl i v kapitole týkající se vyšetřovacího pokusu).¹¹⁴ Názory na cíl rekonstrukce se ovšem různí, některými odborníky je naopak uváděno, že podstatným cílem rekonstrukce je právě i získání nových důkazů.¹¹⁵

V ustanovení § 104d odst. 1 TŘ je vyjádřena subsidiarita rekonstrukce jako procesního úkonu, který má být používán jen tehdy, jestliže jiné důkazy provedené v trestním řízení nepostačují k objasnění věci. Rekonstrukci nelze tedy použít tam, kde lze jejího účelu a dostatečného objasnění věci v rozsahu potřebném k rozhodnutí dosáhnout opětovným výslechem některých osob (podezřelého, obviněného, svědka, znalce), včetně jejich konfrontace nebo rekognice, pokud to přichází v úvahu. Dále podáním či doplněním

¹¹² ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní řád. Komentář*. 6. vydání. Praha, 2008, s. 940.

¹¹³ JELÍNEK, J. *Trestní právo procesní*. Praha, 2010, s. 395.

¹¹⁴ Tamtéž.

¹¹⁵ CÍSAŘOVÁ, D., FENYK, J. et al. *Trestní právo procesní*. Praha, 2004, s. 368

znaleckého posudku, provedením prověrky na místě, ohledáním místa činu, jeho zdokumentování apod.¹¹⁶

Odstavec 2 výše zmíněného paragrafu uvádí, že se na rekonstrukci přiměřeně použijí ustanovení o vyšetřovacím pokusu. To v praxi znamená, že se například k rekonstrukci nepřistoupí tehdy, lze-li účelu dosáhnout jinak, a též ani v případě, jestliže je to vzhledem k okolnostem případu nebo osobě podezřelého, obviněného, spoluobviněného, poškozeného nebo svědka nevhodné. Dále pak k rekonstrukci, která je prováděna v přípravném řízení, musí být přibrána alespoň jedna osoba, která není na věci zúčastněna (ledaže by nemožnost zajistit její přítomnost při rekonstrukci zmařila její provedení). Je-li to potřebné vzhledem k povaze věci a ke skutečnostem, které dosud v trestním řízení vyšly najevo, přibere se k rekonstrukci znalec, popřípadě podezřelý, obviněný a svědek (jejich účast při rekonstrukci se řídí ustanoveními trestního řádu, která platí pro jejich výslechy). Ustanovení opakující se již v předchozích zvláštních způsobech dokazování platí i pro rekonstrukci. Jde o to, že k úkonům, které souvisejí s rekonstrukcí, nesmí být podezřelý, obviněný, poškozený nebo svědek, který má právo odepřít výpověď, žádným způsobem donucován.¹¹⁷

O rekonstrukci je třeba sepsat protokol (§ 55 a násl.TŘ). Protokol o rekonstrukci se považuje za listinný důkaz (§ 112 odst. 2 TŘ), v hlavním líčení (případně ve veřejném zasedání) se přečte a předloží k nahlédnutí stranám (popřípadě se přehraje audiovizuální záznam).

4.4.2 Rekonstrukce z pohledu kriminalistiky

„V roce 1989 stavební dělníci v Cardiffu v jižním Walesu našli kostru, zabalenou v koberci. Patologové, odontolog a forenzní antropolog zjistili, že se jedná o ostatky mladé dívky, zemřelé ve věku 15 let, jež byla pohřbena někdy v letech 1981 až 1984. Policisté však potřebovali zjistit podobu oběti, kterou prozatímně pojmenovali „Malá slečna Neznámá“. Richard Neave (světová špička v oboru rekonstrukce obličeje, působící v Manchesteru, UK) její rekonstrukci strávil dva dny (viz Příloha č. 6). Fotografie Neavova díla byly předány tisku a televizi a již dva dny poté jeden sociální pracovník oznámil, že v obličeji poznává tvář Karen Priceové. Vyhledané zubní záznamy identifikaci Karen potvrdily. Policie brzy zjistila, že Karen se na svém útěku z domova dala na prostituci, a když jednou odmítla pózovat pro

¹¹⁶ ŠÁMAL, P. et al. *Trestní řád*. Praha, 2008, s. 941.

¹¹⁷ Tamtéž s. 942.

*pornografické fotografie, její pasák a vrátný z místního baru ji ve vzteku zabili. Oba byli odsouzeni v únoru 1991.*¹¹⁸

„Kriminalistickou rekonstrukcí se rozumí metoda obnovení kriminalisticky významných hmotných objektů, situací a skutkových okolností, nebo jejich podstatných znaků, podle původních zachovaných částí objektu, popisu, fotografií, či jiných údajů (vnější podoby člověka) s cílem bezprostředního zkoumání těchto objektů.“¹¹⁹

Rekonstruovat nelze každý děj. Je nutné vybrat vždy určitý fakt nebo souhrn faktů, které je třeba rekonstrukcí prověřit. Lze tedy rekonstruovat původní podmínky události či situaci, v níž se trestný čin odehrál. Je také možné rekonstruovat postup, jak trestný čin probíhal, způsob jeho spáchání. Rekonstrukci lze využívat v několika formách. Buďto samostatně jako vyšetřovací úkon, jako součást jiných metod kriminalistické praxe (například u vyšetřovacího experimentu), nebo jako taktický prostředek při provádění některých pátracích úkonů (v rámci zjišťování totožnosti neznámé mrtvoly).¹²⁰

Při klasifikaci dle rekonstruovaných objektů můžeme rekonstrukci dělit do čtyř skupin. První je rekonstrukce kriminalisticky významných *míst*. Typicky jde o rekonstrukci místa činu, která se provádí v rámci některých vyšetřovacích úkonů (rekognice, vyšetřovací pokus) a bývá předpokladem k jejich úspěšnému provedení. Rekonstruuje se buď počáteční, nebo konečná struktura místa činu, což umožňuje nejen studovat situaci místa, v němž měl pachatel původně započít své jednání, ale i modelovat na tomto místě významné děje a studovat konečnou strukturu místa činu. V praxi se můžeme setkat i s rekonstrukcemi jiných míst, než jen místa činu. Jde o místa, která mají význam pro zjištění skutkového stavu věci, například místo nálezů předmětu důležitého pro trestní řízení.¹²¹ Příkladem rekonstrukce místa nálezů předmětu může být často medializovaný případ z 50. let, kdy bylo v kufru nalezeno tělo rozčtvrcené ženy. Ostatky byly vyloveny z Vltavy u zdymadla poblíž Prahy. Jednalo se o trup bez hlavy a dolních končetin. Obětí byla, jak se později zjistilo pětadvacetiletá účetní H.Č. Rekonstrukcí a vyšetřovacím pokusem, kdy byl do Vltavy vhozen gumový kruh, bylo přesně zjištěno, z jakého místa bylo torzo těla do vody vhozeno, což následně usnadnilo vyřešení celého případu. Tento případ je často srovnáván s dosud nevyřešeným případem vraždy Otýlie Vranské († 1933), která byla také brutálně zavražděna, její tělo rozčtvrceno a posláno ve dvou kufrech vlakem z Prahy do Bratislavy a

¹¹⁸ INNES, B. *Dobrodružství kriminalistiky*. Praha, 2001, s. 88-89.

¹¹⁹ PORADA, V. et al. *Kriminalistika*. Brno, 2001, s. 369.

¹²⁰ MUSIL, J. et al. *Kriminalistika*. Praha, 1994, s. 179.

¹²¹ KONRÁD, MUSIL, SUCHÁNEK. *Kriminalistika*. Praha, 2004, s. 365-366.

Košic. V tomto případě nebyl ovšem vrah nikdy dopaden, i přesto, že byla tato kauza několikrát obnovena.

Druhou je rekonstrukce kriminalisticky významných předmětů. Předmětem zkoumání jsou různé věci, listiny či dokumenty, které byly poškozeny, pozměněny nebo zničeny a pro jejichž využití v procesu vyšetřování, odhalování a předcházení trestným činům je nutno provést jejich rekonstrukci. Při rekonstrukci věcí jde o jejich znovuvytvoření za účelem poznání vnějších znaků originálu nebo jeho funkčních vlastností. U listin a jiných dokladů probíhá rekonstrukce za účelem zjištění jejich obsahu, byl-li poničen a nelze jej přečíst.¹²²

Rekonstrukce kriminalisticky významných znaků člověka se provádí jako rekonstrukce vnější podoby člověka, nebo jako rekonstrukce některých dalších znaků člověka. Předmětem rekonstrukce podoby jsou nejen znaky tváře osoby, ale i další znaky, jako je stavba těla, jeho výška, hmotnost apod. Tento postup obvykle slouží pro účely vypátrání pachatele, který sice není znám, ale je k dispozici podrobný popis jeho vzhledu (zde bývají nápomocny technické prostředky jako kresba, plastický model tváře (viz případ „Malé slečny Neznámé“), nebo hlavy.¹²³

Rekonstrukce způsobu spáchání trestného činu následuje většinou po rekonstrukci místa činu, kdy úkolem je modelovat způsob spáchání nebo jeho jednotlivé části. Prověřují se fakta, jež mohou být známa pouze osobám zúčastněným. Tato rekonstrukce se provádí za jejich aktivní účasti a účastníci na místě spáchání demonstrují, jaký byl vlastní průběh celé události (trestného činu). Základem je, aby všechny tyto osoby byly předem vyslechnuty. Vyšetřovatel má pak následně možnost komparovat jejich výpovědi s demonstrovaným jednáním. Při úkonu osoby přesně uvádí, kde se v době činu nacházely, co dělaly, kde se pohybovaly, kde byly rozmístěny které předměty atd. Není neobvyklé, že v průběhu rekonstrukce se podaří zajistit nové důkazy, které jsou odhaleny demonstrací účastníka rekonstrukce. Má-li vyšetřovatel v úmyslu prověřit některou z vyšetřovacích verzí, je vhodné provést rekonstrukci bez přítomnosti a aktivní účasti zainteresovaných osob. V tomto případě se k vlastnímu provedení rekonstrukce použije pomocných osob, které nemají s případem nic společného (rizikem je, že modelová situace nebude přesná, neboť je zprostředkována osobami „bez zájmu“ na věci).¹²⁴

Základem přípravy rekonstrukce trestného činu je analýza dosud shromážděných materiálů, s cílem odhalení rozporů a mezer v dokazování, kdy výsledek této analýzy slouží

¹²² KONRÁD, MUSIL, SUCHÁNEK. *Kriminalistika*. Praha, 2004, s. 365.

¹²³ ŠIMOVČEK, I. et al. *Kriminalistika*. Iura Edition, Bratislava, 2001, s. 262.

¹²⁴ MUSIL, J. et al. *Kriminalistika*. Praha, 1994, s. 180.

k vytyčení cíle rekonstrukce, jejích obsahových a taktických záměrů. Cílem je zde zejména verifikace doposud nashromážděných důkazů a získaných informací potřebných k objasnění nesrovnalostí a nejasností na základě pozorování znovuobjeveného jednání pachatele. V další fázi přípravy je potřeba časově zařadit rekonstrukci do celkového plánu vyšetřování a vypracovat plán celé rekonstrukce. Plán zpravidla obsahuje určení místa a doby provedení rekonstrukce, určení potřebných nástrojů a technických prostředků, konkretizování účastníků a také program posloupnosti jednotlivých částí rekonstruovaného trestného činu.¹²⁵

Celou přípravu můžeme tedy dělit do dvou etap a to, na přípravu před odjezdem na místo činu a na přípravu po příjezdu na místo činu.¹²⁶ Příprava před odjezdem na místo činu je uvedena v předchozím odstavci.

Po příjezdu na místo konání rekonstrukce je v rámci přípravy nutné provést níže uvedená opatření (jde pouze o demonstrativní výčet, vše závisí na konkrétní situaci):

- uzavřít okolí místa rekonstrukce, zakázat vstup nepovolaným osobám,
- provést orientační obhlídku místa,
- zadokumentovat počáteční vzhled místa činu,
- zajistit přítomnost nezúčastněné osoby (svědka úkonu),
- podat instrukce účastníkům,
- zabezpečit ostrahu obviněného.¹²⁷

Některými základními zásadami, které je nutné dodržovat v průběhu rekonstrukce, a které kriminalistika doporučuje dodržovat, jsou zásada jediného vedoucího rekonstrukce trestného činu, který organizuje a koordinuje veškerou činnost účastníků (je k nim v nadřazeném postavení) a rozhoduje o použití jednotlivých prostředků rekonstrukce. Dále porovnává informace vyplývající z průběhu rekonstrukce se všemi doposud nashromážděnými informacemi a hodnotí dosažené výsledky. Vedoucí je zodpovědný za přípravu a vykonání rekonstrukce, je podrobně informovaný a zná veškeré potřebné souvislosti.¹²⁸ „Zásada cílevědomosti a ostražitosti se uplatňuje proto, že rekonstrukce trestného činu je velmi složitý komplex několika činností, účastní se jí celá řada subjektů a z toho důvodu je nutné postupovat systematicky, plánovitě a cílevědomě, vyloučit nahodilost stejně jako ovlivňování a další negativní jevy.“¹²⁹ Zásada oddělenosti vyjadřuje požadavek, aby v případě, kdy je třeba provádět rekonstrukci s několika obviněnými, byly tyto

¹²⁵ KONRÁD, MUSIL, SUCHÁNEK. Kriminalistika. Praha, 2004, s. 367-368.

¹²⁶ ŠIMOVČEK, I. et al. Kriminalistika. Iura Edition, Bratislava, 2001, s. 263.

¹²⁷ KONRÁD, MUSIL, SUCHÁNEK. Kriminalistika. Praha, 2004, s. 367-368

¹²⁸ Tamtéž.

¹²⁹ PORADA, V. et al. Kriminalistika. Brno, 2001, s. 373.

rekonstrukce provedeny s každým zvlášť a samostatně. Zásada dobrovolnosti zase znamená, že k úkonům souvisejícím s rekonstrukcí trestného činu, nesmí být obviněný, podezřelý či svědek, který má právo odepřít výpověď, žádným způsobem nucen.¹³⁰

Podstatnou součástí rekonstrukce, stejně jako u jiných vyšetřovacích úkonů, je dokumentace. Vedle obecně předepsaných náležitostí by měl protokol o rekonstrukci obsahovat zdroje informací, na jejichž základě byla rekonstrukce provedena; informace o podmínkách, za jakých rekonstrukce probíhala; seznam použitých důkazů, modelů a dalších pomůcek při rekonstrukci použitých; poučení přímých účastníků; podrobný popis průběhu rekonstrukce a připomínky zúčastněných i na věci přímo nezúčastněných osob. Kromě protokolu je vhodné použít i videozáznam, fotografické dokumentace, plánek, náčrtek nebo schéma.¹³¹

Poslední fází kriminalistické rekonstrukce je hodnocení výsledků celého průběhu. Nejprve se hodnotí průběh rekonstrukce sám, v další fázi je nasnadě hodnocení v kontextu s ostatními důkazy nashromážděnými v trestní věci. Výsledky rekonstrukce mohou buď potvrdit, nebo vyvrátit dosud zjištěná fakta, prověřit zajištěné důkazy, ale i přinést důkazy nové.¹³²

4.4.3 Judikatura a praxe

Z rozhodnutí Nejvyššího soudu České republiky – R 49/1968:

„Při vykonávání rekonstrukce nesmí být obviněný usměrňovaný orgány činnými v trestním řízení ohledně jeho počínání při činu, který v průběhu rekonstrukce znázorňuje nebo popisuje.“¹³³

Rekonstrukce smrti podnikatele Václava Kočky z pohledu reportéra Jiřího Hynka:

Restaurace Monarch v ulici V Kolkovně a její blízké okolí byly 16.10.2009 ohraničeny policejní páskou. Konala se tam rekonstrukce vraždy Václava Kočky mladšího. Z rekonstrukce vyplynulo, že podnikatel Bohumír Ďuričko, který v pražské restauraci Monarch třemi ranami zastřelil Václava Kočku mladšího, chtěl střílet dál, ale ve zbrani se mu zasekl

¹³⁰ KONRÁD, MUSIL, SUCHÁNEK. *Kriminalistika*. Praha, 2004, s. 368.

¹³¹ MUSIL, J. et al. *Kriminalistika*. Praha, 1994, s.182-184.

¹³² Tamtéž, s.184.

¹³³ ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní řád. Komentář*. Praha, 2008, s. 942.

náboj.¹³⁴ Sdělila to jedna ze svědkyň, která se zúčastnila rekonstrukce. Podle slov svědkyně Ďuričko po střelbě odložil pistoli a chtěl z podniku odejít. Zabránil mu v tom však personál. Podnikatel Vratislav Šlajer během rekonstrukce dodal, že Ďuričko byl při střelbě jako pomatený a nebýt zaseknutého čtvrtého náboje, mohl prý kromě Václava Kočky zasáhnout i někoho dalšího. Šlajer s přítelkyní na večírku seděli právě vedle Ďurička. Václava Kočku mladšího zasáhly celkem tři výstřely z Ďuričkovy legálně držené zbraně a zemřel na místě. Rekonstrukce trvala déle než čtyři hodiny. Od 8:30 hodin byli na místě rekonstrukce v ulici V Kolkovně specialisté z oboru pyrotechniky, znalci z oboru psychologie a psychiatrie nebo balistiky. Krátce po deváté dorazili také právníci, státní zástupce a svědci. Do restaurace přijel také hlavní vyšetřovatel Josef Lottes. Po deváté dorazil podezřelý z vraždy Bohumír Ďuričko (zásahovka Ďurička zpět do vazby převezla zhruba po 45 minutách). Poté, co policisté odvezli Ďurička, přijel do restaurace Monarch Václav Kočka starší, otec zavražděného. Doprovod mu dělal jeho vnuk a právník Josef Lžičař. Kočka starší ukazoval, jak k vraždě došlo zhruba 40 minut a pak vyšel z restaurace viditelně značně otřesen a rovnou nasedl do připraveného auta a odjel. Kvůli bezpečí Ďurička i Kočky policisté krátce uzavřeli i ulici V Kolkovně.

Rekonstrukce byla rozdělena na několik částí. První část proběhla pouze s obviněným Ďuričkem, aby se nemohl s nikým ze svědků a příbuzných zavražděného setkat.

V druhé části vyslechla policie další čtyři svědky. Prvním z nich byl Vratislav Šlajer, který seděl vedle Ďurička u stolu. Vyšetřovatelé již také vyslechli přítelkyni zavražděného, která se novinářům nechtěla vyjadřovat. U restaurace hlídkovali městští policisté, aby nikdo nenarušil průběh rekonstrukce. Rekonstrukce střelby, při níž někdejší agent StB Bohumír Ďuričko zabil Václava Kočku mladšího, podezřelého ze styků s ruskými mafiány, měla pomoci při vyšetřování celého příběhu.¹³⁵

4.5 Prověrka výpovědi na místě

4.5.1 Zákonná úprava

Prověrka výpovědi na místě (§ 104e TR), která je posledním zvláštním způsobem dokazování, o němž se zmíním, je specifickým procesním úkonem, který se užívá, je-li zapotřebí za osobní přítomnosti podezřelého, obviněného nebo svědka doplnit nebo upřesnit

¹³⁴ HYNEK, Jiří. *Tn.cz* [online]. 2009 [cit. 2010-11-02]. Kočkova smrt. Dostupné z WWW: <<http://tn.nova.cz/zpravy/krimi/duricko-dnes-zavrazdi-kocku-podruhe-pri-rekonstrukci.html>>.

¹³⁵ HYNEK, Jiří. *Tn.cz* [online]. 2009 [cit. 2010-11-02]. Kočkova smrt. Dostupné z WWW: <<http://tn.nova.cz/zpravy/krimi/duricko-dnes-zavrazdi-kocku-podruhe-pri-rekonstrukci.html>>.

údaje důležité pro trestní řízení, které se vztahují k určitému místu.¹³⁶ S termínem procesní úkon pro prověrku výpovědi na místě nesouhlasí Doc. JUDr. Zdeněk Konrád, CSc., který tento úkon necharakterizuje jako procesní, neboť rozličná právní úprava tohoto úkonu, tedy aplikace metody v podmínkách trestního řádu toho kterého státu, prý nedovoluje zobecnění. „Ve Slovenské republice by prověrka výpovědi na místě musela být charakterizována jako jakékoli porovnání výpovědi s faktickým stavem reálného místa. Zákonodárce zřejmě ne vždy pochopí, co praxe požaduje.“¹³⁷

Jde o zvláštní způsob dokazování zavedený do trestního řádu již několikrát zmiňovanou novelou provedenou s účinností od 1. 1. 2002 zákonem č. 265/2001 Sb. Do té doby nebyl tento úkon (na rozdíl od vyšetřovacího pokusu a rekonstrukce) vymezen ani judikaturou a praxe ho považovala jednak za kombinaci výslechu, ohledání, rekognice, vyšetřovacího pokusu a rekonstrukce a jednak za specifickou metodu kriminalistické praktické činnosti. Prověrka na místě je úkonem, při kterém vyslechnutá osoba (podezřelý obviněný, svědek) ukazuje či označuje místa a objekty spojené s vyšetřovanou událostí, popíše na místě okolnosti potřebné k objasnění vztahu určitých objektů k této události a demonstruje určitou činnost, o které vypovídala. To vše pak orgán činný v trestním řízení pozoruje, zaznamenává a porovnává se skutečnostmi uvedenými v prověřované výpovědi.¹³⁸

Prověrka výpovědi na místě se musí konat zásadně za přítomnosti osoby, jejíž výpověď se prověřuje.¹³⁹

Místem se zde rozumí vymezení prostoru, na kterém, nebo ve kterém, mělo dojít ke skutečnostem důležitým pro trestní řízení, zejména ke spáchání trestného činu, nebo k událostem s ním souvisejícím. Může jít především o místo, kde se odehrálo, byť jen částečně, jednání, nebo kde nastal či měl nastat následek trestného činu. V úvahu přichází i místo, kam byla odvečena oběť vraždy, kde došlo k uschování věcí pocházejících z krádeže, kde byla podniknuta příprava k činu a podobně.¹⁴⁰ Místo, kde má prověrka probíhat, není vhodné upravovat a zásadně se provádí jenom tam, kde k předmětné události došlo.¹⁴¹

Podle § 104e odst. 2 TŘ se na postup při prověrce na místě přiměřeně užití ustanovení o vyšetřovacím pokusu. A podle § 104c odst. 2 trestního řádu se k provedení

¹³⁶ JELÍNEK, J. *Trestní právo procesní*. Praha, 2010, s. 395.

¹³⁷ KONRÁD, Zdeněk. K teoretickým otázkám pojmu, podstaty a významu prověrky výpovědi na místě. *Kriminalistika*. 2007, 4, s. 257-267. ISSN 1210-9150.

¹³⁸ ŠÁMAL, P. et al. *Trestní řád. Komentář*. Praha, 2008, s. 943.

¹³⁹ ZDENĚK, Konrád. K teoretickým otázkám pojmu, podstaty a významu prověrky výpovědi na místě. *Kriminalistika* [online]. 2007, č. 4, [cit. 2010-11-03]. Dostupný z WWW: <<http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/casopisy/kriminalistika/2007/04/konrad.pdf>>.

¹⁴⁰ Tamtéž.

¹⁴¹ ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní řád. Komentář*. I. díl. 5. vydání. Praha, 2005, s. 879-880

výpovědi prověrky na místě nepřistoupí, jestliže je to vzhledem k okolnostem případu nebo osobě podezřelého, obviněného, spoluobviněného, poškozeného, nebo svědka nevhodné, anebo nelze-li jejího účelu dosáhnout jinak.

U prověrky výpovědi na místě prováděné v přípravném řízení musí být také dodrženo ustanovení § 104c odst. 3 TŘ a k této prověrce musí být přibrána alespoň jedna osoba, která není na věci zúčastněna, ledaže by nemožnost zajistit její přítomnost při prověrce zmařila její provedení. Bude-li to potřebné, přibere se k prověrce výpovědi na místě znalec, popřípadě podezřelý, obviněný a svědek. Jejich účast se řídí ustanoveními, která platí pro jejich výsledch. Zúčastní-li se tohoto úkonu osoba mladší než patnáct let, užije se přiměřeně ustanovení § 102 TŘ (k úkonům souvisejícím s prověrkou na místě nesmí být podezřelý, obviněný, poškozený, nebo svědek, který má právo odepřít výpověď, žádným způsobem donucován).

„Účelem prověrky výpovědi na místě je doplnit nebo upřesnit údaje důležité pro trestní řízení, tj. porovnat skutečnosti uvedené ve výpovědi podezřelého, obviněného nebo svědka se situací a jejich činností na konkrétním místě. Výsledkem je získání nových faktů nebo vyhledání, opatření a zajištění dalších potřebných důkazů.“¹⁴² Smyslem je tedy objektivizace výpovědi určité osoby spočívající v odstranění přetrvávající nepřesnosti v prověřované výpovědi, ale též zhodnocení věrohodnosti výpovědi z toho hlediska, zda vyslychaná osoba získala informace, o nichž vypovídala, bezprostřední účastí na vyšetřované události, zda její průběh skutečně sama pozorovala, zda informace získala jen zprostředkovaně, nebo zda si je dokonce sama nevymyslela. Za tím účelem se potvrzuje samotná existence určitého místa, ověřuje se shoda údajů obsažených ve výpovědi se skutečnou situací na místě a rozsah znalosti vypovídající osoby o tomto místě.¹⁴³

Jakožto i u ostatních zvláštních způsobů dokazování, je třeba i o prověrce na místě sepsat protokol. „Mimo obecných náležitostí platných pro protokolaci stanoví § 55 odst. 3 věta třetí TŘ zvláštní obsahové náležitosti protokolu o prověrce výpovědi na místě. V něm je třeba podrobně popsat okolnosti, za nichž byl tento úkon prováděn, jakož i jeho obsah a výsledky; pokud to okolnosti případu nevyklučují, pořídí se též obrazové záznamy, náčrtky a jiné vhodné pomůcky, které se, je-li to možné, připojí k protokolu.“¹⁴⁴ Protokol o prověrce na místě se považuje za listinný důkaz, který se v hlavním líčení (případně ve veřejném zasedání)

¹⁴² ŠÁMAL, P. et al. *Trestní řád. Komentář*. I.díl. Praha, 2008, s. 943.

¹⁴³ Tamtéž.

¹⁴⁴ Tamtéž, s. 944.

přečte a předloží k nahlédnutí stranám (§ 213 TŘ), popřípadě se pořízený audiovizuální záznam se přehraje.¹⁴⁵

4.5.2 Prověrka výpovědi na místě z pohledu kriminalistiky

„V praktické činnosti čs. vyšetřovatelů a pracovníků vyhledávání se tento úkon provádí. Nemá však dosud žádný název, není považován za nějaký zvláštní, samostatný procesní úkon a nemá také propracovanou taktiku. V jednom případě byl dokonce nazýván eskortou za účelem ukázání míst, kde obviněný trestnou činností spáchal.“¹⁴⁶ Takto vypadal první popis pojmu prověrky výpovědi na místě. Následnou, mnohem logičtější a podrobnější definici tohoto úkonu uvádím níže v textu.

V kriminalistické praxi je prověrka na místě specifickou metodou spočívající v tom, že vyslechnutá osoba dobrovolně ukáže místa a objekty spojené s vyšetřovanou událostí, popíše okolnosti potřebné k objasnění a demonstruje některé činnosti, je-li to třeba. Vyšetřovatel přitom zkoumá ukázané místo a objekty, porovnává výpověď s faktickým a momentálním stavem místa a dokumentuje celý průběh a výsledky prověrky výpovědi na místě. Tento úkon je vlastně kombinací prvků ohledání, výslechu, vyšetřovacího experimentu, rekognice a rekonstrukce.¹⁴⁷ Účelem prověrky na místě je získání nových důkazů a také objektivizace výpovědi.

Od prověrky výpovědi na místě je třeba odlišovat výslech na místě činu, k němuž se přistupuje nejčastěji za účelem vyvrácení dříve učiněné lživé výpovědi. Výslech probíhá tak, že na určitém místě, které se vztahuje k události, vyšetřovatel znovu vyslýchá dříve vyslechnutou osobu, a demonstruje přitom důkazy zajištěné na tomto místě. Vyslýchaná osoba se zde vyjadřuje k demonstrovaným důkazům, doplňuje svoji dřívější výpověď, poskytuje objasnění ke vzniklým rozporům, případně výpověď mění.¹⁴⁸

V rámci přípravy na vykonání prověrky výpovědi na místě je nutné dodržet některé základní zásady. Zásada dobrovolnosti účasti osoby, jejíž výpověď se prověřuje, zakazuje jakékoli donucení vyslýchané osoby k provedení tohoto úkonu (ani pořádkovou pokutou). Zásada iniciativy osoby, jejíž výpověď se prověřuje, je spjata s výše zmiňovanou dobrovolností. Zásada aktivního působení vyšetřovatele spočívá v tom, že vyšetřovatel prověrku organizuje, v průběhu úkonu činí vše potřebné pro objasnění vyvstalých otázek,

¹⁴⁵ ŠÁMAL, P. et al. *Trestní řád. Komentář*. I.díl. Praha, 2008, s. 944.

¹⁴⁶ HEŘMÁNEK, J. *Prověrka výpovědi na místě*. Čs.kriminalistika 1969, č.2, s. 144.

¹⁴⁷ PORADA, V. et al. *Kriminalistika. Taktika, úvod, technika*. Plzeň, 2007, s. 261.

¹⁴⁸ KONRÁD, MUSIL, SUCHÁNEK. *Kriminalistika*. Praha, 2004, s. 341.

hodnotí a dokumentuje. Zásada ostražitosti znamená zamezení jakéhokoli narušení průběhu úkonu. Předpokladem kontroly a objektivnosti úkonu je zásada přítomnosti nezúčastněné osoby. Poslední zásadou je provádění prověrek s každou osobou samostatně (jeli třeba provést prověrku výpovědi na místě s vícero osobami).¹⁴⁹

Aby bylo prověrkou výpovědi na místě dosaženo smysluplných výsledků, je třeba stanovit a postupovat dle určitých taktických doporučení.

Prověrka výpovědi na místě by měla začínat u vyšetřovatele, na jeho „mateřské základně“ (útvár policie), neboť je potřebné splnit nejdříve potřebné formální náležitosti (zaprotokolovat dobrovolnou účast osoby, jejíž výpověď se prověřuje atd.). Následně tato osoba vypovídá o podstatných okolnostech příchodové cesty a o místě od něhož je schopna se orientovat, respektive o místě, od něhož by měla prověrka začít. Tímto orientačním místem je buď útvár policie (osoba zná cestu na označené místo přímo z budovy policie), nebo jiné místo vzdálené od samotného místa události (osoba zná cestu na označené místo pouze z vlakového nádraží, jinak se neorientuje) a v neposlední řadě místo nebo bezprostřední okolí místa, kde má být prověrka provedena.¹⁵⁰ Všechna tato doporučení jsou velmi důležitá a jejich nedodržení může způsobit ztrátu významných důkazních informací jak pro vyšetřování, tak pro jednání před soudem.¹⁵¹

Jakmile je určen výchozí bod prověrky, osoba, jejíž výpověď se prověřuje, sama určuje směr pohybu, obhlíží místo a snaží se na něm zorientovat, aby mohla určit změny, které se udály od doby, kdy byla na místě naposledy. Snaží se označit jednotlivé stopy a opěrné a orientační body. Opěrnými body jsou přesná místa, která se vztahují k události, například konkrétní místo v parku, kam osoba zakopala mrtvolu. Orientační body jsou objekty, pomocí nichž se osoba snadněji orientuje na místě prověrky (silniční ukazatele, budovy apod.).¹⁵²

Na samotném místě prověrky je vhodné začít celý postup vyprávěním osoby, jejíž výpověď se prověřuje a teprve poté označovat místa a objekty, jež mají vztah k vyšetřované události. Doplňující otázky by měly být pokládány po tomto označení. Provádí-li se prověrka s vícero osobami, je třeba provést jednotlivé prověrky samostatně. Úkolem vyšetřovatele je již v průběhu prověrky porovnávat výsledky s předchozí podanou výpovědí či zajistit dokumentaci celého úkonu. V jeho pravomoci je i možnost neodkladně prověrku ukončit,

¹⁴⁹ PORADA, V. et al. *Kriminalistika*. Taktika, úvod, technika. Plzeň, 2007, s. 262-263.

¹⁵⁰ TIPLICA, M. *Kriminalistická taktika*. Praha, 1997, s. 85.

¹⁵¹ PORADA, V. et al. *Kriminalistika*. Taktika, úvod, technika. Plzeň, 2007, s. 264.

¹⁵² KONRÁD, MUSIL, SUCHÁNEK. *Kriminalistika*. Praha, 2004, s. 342.

odmítne-li vypovídající osoba aktivní účast, nebo pokud vznikne situace, která může vést ke zmaření a ztížení celého procesu vyšetřování.¹⁵³

Základním dokumentem o provedení prověrky je protokol (*viz Příloha č. 7 - vzor slovenské verze prověrky*), který má tři části. Úvodní část obsahuje obecné informace týkající se dat, jmen, osobních údajů účastníků, času, či cíle prověrky. Popisná část líčí průběh dosažených výsledků úkonu a v závěrečné fázi pak mají být uvedeny doplňující údaje s odkazy na dokumentaci či na protokoly jednotlivých úkonů. Protokol je podepsán všemi účastníky prověrky výpovědi na místě.¹⁵⁴ Kromě protokolu slouží k další dokumentaci videozáznam a fotodokumentace.

Hodnocení prověrky výpovědi na místě je předpokladem relevantnosti celého úkonu a zahrnuje hodnocení průběhu a výsledků taktiky postupu, hodnocení dosažených cílů a výsledků a hodnocení dokumentace (zejména její kvality, obsahu a objektivity).

4.5.3 Judikatura a praxe

Praktický případ č.1, kdy pachatel dovedl orgány činné v trestním řízení k předmětům, které odcizil:

Před lety šetřili příslušníci bezpečnosti v jednom moravském městě běžný případ a v této souvislosti navštívili kvůli svědecké výpovědi staršího občana v jeho bydlišti. Tento člověk byl sběratelem starožitností. Jeden z příslušníků bezpečnosti posléze podlehl pokušení, následně se vloupal do bytu sběratele a odcizil zde vzácné tepané kalichy, mísy a šálky. Časem, když už myslel, že se na případ zapomnělo, se je snažil prodat, což samozřejmě vyvolalo reakci policie. Příslušník bezpečnosti byl zadržen a vyslýchán. Když se pak nakonec přiznal, že předměty odcizil, vodil policisty po různých místech v okolí a tvrdil, že předměty zahodil v trávě, v lese apod. Mezi jmenovanými místy byly i skládky, nebo další místa, kam měla přístup široká veřejnost. Příslušník tvrdil, že předměty pravděpodobně někdo našel a odnesl je. Nejspíš spoléhal na to, že až si odpyká trest, sám si je (někde) vyzvedne. Tato vyšetřovací verze se začala jevit jako důležitá. Jeden z kriminalistů si při analýze spisového materiálu všiml, že vždy, když obviněný „vymyslel“ nové místo, kam předměty odhodil, vyjždělo se z města po stejné silnici, která vedla přes most nad malou říčkou. Kriminalista se na to pachatele při jednom z dalších výsledků zeptal. Už při položení otázky, kde zazněla slova: silnice, most, říčka, obviněný velmi znejistěl, začal se potit, koktat a vymýšlet si. Bránil

¹⁵³ TIPLICA, M. Kriminalistická taktika. Praha, 1997, s. 85-86.

¹⁵⁴ PORADA, V. et al. Kriminalistika. Taktika, úvod, technika. Plzeň, 2007, s. 265.

se sice i další nabídce „na projížďku po kraji“, ale nakonec souhlasil. Když se auto zastavilo na mostu přes říčku, sesypal se a všechno přiznal. Potápěči našli pod mostem odcizené věci v hodnotě několik set tisíc korun českých.¹⁵⁵

Judikatura: Z usnesení Nejvyššího soudu (7 Tdo 1389/2004)- souvisí s právem na obhajobu:

Obviněný M.D. byl uznán vinným trestným činem maření výkonu úředního rozhodnutí spočívající v tom, že i přes zákaz činnosti vykonával činnost obsahově totožnou s podnikáním, jež mu bylo zakázáno. Jedním z jeho dovolacích důvodů bylo i to, že jeho obhájce nebyl přítomen při prověrce výpovědi na místě dvou svědků P. Ž. a P. L., při které byla obec Č., identifikována jako místo spáchání činu (šlo o výrok o vině jedním z útoků trestného činu podvodu ve stádiu pokusu). Zde je třeba upozornit na to, že P. Ž. a P. L. neměli ve stadiu provedení uvedeného útoku postavení svědků, nýbrž postavení osob podávajících vysvětlení k objasnění a prověření skutečností důvodně nasvědčujících tomu, že byl spáchán trestný čin, jak to stanoví § 158 odst. 3 písm. a) TŘ. Toto vysvětlení oba podali dne 3. 6. 2003 a policejní orgán sepsal o vysvětlení každého z nich úřední záznam. Následujícího dne 4. 6. 2003 policejní orgán provedl za přítomnosti P. Ž. a P. L. na místě šetření a sepsal o něm úřední záznam. Přitom však již dne 3. 6. 2003 byl policejním orgánem sepsán záznam o zahájení úkonů trestního řízení a v tomto záznamu s odkazem na vysvětlení, která podali P. Ž. a P. L., byla uvedena obec Č. jako místo spáchání činu. Z toho je zřejmé, že o identifikaci místa činu policejní orgán věděl již z podaných vysvětlení obou jmenovaných osob a že šetření na místě nemělo z tohoto hlediska jiný než upřesňující význam. Trestní stíhání obviněného bylo zahájeno usnesením policejního orgánu dne 4. 6. 2003 a téhož dne byl obviněnému ustanoven obhájce, který pak vykonával jeho obhajobu po celé trestní stíhání. Z uvedených souvislostí je zřejmé, že nepřítomnost obhájce při úkonu, který byl v rámci postupu podle § 158 odst. 1 TŘ proveden před zahájením trestního stíhání, neznamená, že obviněný neměl obhájce, ač ho podle zákona mít měl. Ustanovení § 158 odst. 4 TŘ sice stanoví, že při podání vysvětlení má každý právo na pomoc advokáta, avšak toto ustanovení sleduje ochranu zájmů těch osob, které podávají vysvětlení, a nikoli zájmy osoby podezřelé ze spáchání trestného činu, pokud je tato osoba odlišná od osoby podávající vysvětlení. Lze jen dodat, že po zahájení trestního stíhání policejní orgán vyslechl P. Ž. a P. L. jako svědky podle § 97 a násl. TŘ a že obhájce obviněného byl výslechu obou svědků přítomen. Oba svědci pak

¹⁵⁵ FENYK, Jaroslav; HLAVÁČEK, Jan; KROULÍK, Pavel. Služby v oblasti kriminalistiky : Některé zvláštní způsoby dokazování - konfrontace [online]. 26.4.2008., 15.2.2010 [cit. 2010-10-28]. Krimí servis Hlaváček. Dostupné z WWW: < <http://www.krimi-servis.cz/?p=107>>.

byli za přítomnosti obviněného a jeho obhájce vyslechnuti také v hlavním líčení. Tím byla dostatečně zaručena možnost obhajoby provést kontrolu věrohodnosti výpovědi obou svědků cestou kladených otázek.¹⁵⁶

Výrok o vině tedy v žádném případě nemohl být zvrácen námitkami týkajícími se nepřítomnosti obhájce při úkonech prováděných před zahájením trestního stíhání.

Judikatura: Z rozhodnutí Ústavního soudu I. ÚS 3094/08:

Stěžovatel F.H. byl společně se spoluobžalovaným R. zadržen Policí České republiky při silniční kontrole, když se oba vraceli z města K., kde se vloupali do dvou chat. Stěžovatel od počátku tvrdil, že věci zajištěné u něj doma jsou v jeho vlastnictví a že nepocházejí z trestné činnosti. Dále uváděl, že nástroje vydané spoluobžalovaným R. nejsou jeho. Výpověď spoluobžalovaného si vysvětloval tak, že se spoluobžalovaný R. bojí policistů, od kterých se nechal zastrašit. Ze spisu naopak vyplynulo, že spoluobžalovaný R. se k části trestné činnosti doznal již v přípravném trestním řízení. Podíl na některých vloupáních popřel; tehdy se prý se stěžovatelem ještě neznal. Uvedl také, že stěžovatele vozil na místa vloupání tři až čtyři měsíce, někdy do února 2002. V té době je chytili policisté. Když byli zastaveni hlídkou policie, stěžovatel F.H. řekl R., že má tvrdit, že je stopař. Svoje nářadí přitom schoval pod sedačku. Se spoluobžalovaným R. byly dne 28. 1. 2003 a 15. 5. 2003 provedeny prověrky jeho výpovědi na místě činu. Spoluobžalovaný R. při těchto prověrkách označil některé objekty, do kterých se společně se stěžovatelem vloupali. Krajský soud (Rozsudek Krajského soudu v Plzni ze dne 18. 7. 2007, sp. zn. 5 T 2/2005) měl k dispozici příslušnou fotodokumentaci odcizených věcí, která byla součástí protokolů o ohledání místa činu a spoluobžalovaný R. se vyjádřil i k ní, byť mnohdy neurčitě. Na základě toho krajský soud rozhodl o stěžovatelově vině a trestu. Tam, kde měl krajský soud k dispozici doznání spoluobžalovaného R. a výsledky mechanoskopických¹⁵⁷ stop nástrojů, u nichž vzal za prokázané, že jsou majetkem stěžovatele, resp. že to byl právě stěžovatel, kdo je k vloupání použil, vycházel (krajský soud) při rozhodování o vině a trestu stěžovatele právě z uvedených důkazů. U skutků, u nichž nemohl krajský soud vycházet z doznání spoluobžalovaného R., uznal stěžovatele vinným toliko na základě shody mechanoskopických stop, které byly nalezeny na místech vloupání, jichž se zúčastňoval i spoluobžalovaný R. Výpověď

¹⁵⁶ Systém ASPI - stav k 31.10.2010 do částky 110/2010 Sb. a 44/2010 Sb.m.s. Trestný čin maření výkonu úředního rozhodnutí-porušení zákazu činnosti spočívající v zákazu podnikání. Judikatura Nejvyššího soudu 7 Tdo 1389/2004 z 28.12.2004. [cit. 2010-11-04].

¹⁵⁷ **Mechanoskopie** = technika, zabývající se zejména identifikací nástrojů podle zanechaných stop na místě činu. Nástroje jsou často používány pachatelem k překonávání nejrůznějších překážek – dveří, zámků, cylindrických vložek či mříží.

spoluobžalovaného R. přitom považoval soud za věrohodnou mj. proto, že spoluobžalovaný R. sám sebe usvědčil i tam, kde proti němu chyběly důkazy. U skutků, které byly oběma kladeny za vinu jen proto, že vloupání u nich bylo provedeno stejným způsobem (popřípadě proto, že se poškozené objekty nacházely ve stejné oblasti), ačkoli vloupání do nich nepotvrzovala ani výpověď spoluobžalovaného R. ani kriminalistické metody prokazující při vloupání použití stěžovatelových nástrojů, přistoupil krajský soud ke zproštění obžaloby u obou spolupachatelů, popř. i jen u stěžovatele.

Odvolání stěžovatele Vrchní soud v Praze napadeným usnesením zamítl. Zdůraznil především to, že spoluobžalovaný R. mohl celou řadu skutečností zamlčet, což by v případě neexistence dalších důkazů znamenalo prospěch pro něho samotného (a samozřejmě i prospěch pro stěžovatele). To však R. neučinil. Vrchní soud v Praze dále dovodil, že se spoluobžalovaný R. zpočátku snažil stěžovatele chránit; o stěžovateli totiž tvrdil, že je stopař. Navíc, vše co vypověděl, se potvrdilo při prověrkách na místě činu i při konfrontaci se svědky. Proto nelze dle názoru vrchního soudu spatřovat pochybení krajského soudu v tom, že při rozhodování o vině a trestu stěžovatele vycházel mj. z tvrzení spoluobžalovaného R.¹⁵⁸

¹⁵⁸ Systém ASPI - stav k 31.10.2010 do částky 110/2010 Sb. a 44/2010 Sb.m.s. Právo na soudní a jinou právní ochranu. Zbavení osobní svobody, stíhání, obvinění, zadržení a zatčení. I. ÚS 3094/08 z 29.4.2009, [cit. 2010-11-04].

5 Závěr

Ve své diplomové práci na téma „Některé zvláštní způsoby dokazování a kriminalistické postupy v nich použité“ jsem se snažila zpracovat toto téma jak z pohledu trestního práva procesního, tak z pohledu kriminalistického. Svoji pozornost jsem věnovala pouze a jen pěti zvláštním způsobům dokazování a to jmenovitě konfrontaci, rekognici, rekonstrukci, vyšetřovacímu pokusu a prověrce výpovědi na místě.

Úvodní část práce je zaměřená na obecné informace týkající se dokazování v trestním řízení a dále pak na kriminalistickou techniku a taktiku obecně používanou v praxi. Úmyslem této úvodní pasáže byl stručný exkurz do dané problematiky.

Hlavní a také nejdůležitější část textu tvoří kapitoly zaměřené jednotlivě na konkrétní zvláštní způsoby dokazování. Každá z těchto kapitol je rozdělena na tři části, podkapitoly. První z nich je věnována trestněprávnímu pojetí daného zvláštního způsobu dokazování, druhá část je zpracována z kriminalistického pohledu a poslední, třetí část, je zaměřena na judikaturu a případy z praxe. Praktické příklady se samozřejmě objevují, kromě třetí podkapitoly, i ve dvou předešlých podkapitolách a to z důvodu vhodnosti zmínit daný případ k vysvětlení některého z teoretických pojmů. Celou práci jsem takto rozdělila z důvodu lepší přehlednosti, kdy je dle mého názoru, velmi důležité odlišovat trestněprávní a kriminalistické pojetí, neboť obě tyto - dovolím si nazvat - disciplíny (trestněprávní a kriminalistická), ač spolu velmi úzce souvisí a paralelně spolu fungují, mnohdy stojí v opozici. Tento opoziční boj a postoj, který vyvstane obvykle při řešení konkrétního problému, je dán zejména odlišnými názory teoretiků z oblasti trestního práva a praktiků z oboru kriminalistiky, kdy každý z nich postupuje dle jasně daných pravidel svého odvětví.

Cílem, který jsem si stanovila v úvodu, bylo také zpracovat téma zvláštních způsobů dokazování komplexně, poukázat na nepochybný význam a rozdíly těchto zvláštních vyšetřovacích prostředků, rozebrat a přesně popsat způsob jejich provedení a také upozornit na případná úskalí v provádění těchto zvláštních způsobů dokazování.

Pro mě stěžejním bodem práce jsou interview s odborníky z kriminalistické praxe zapracovaná jak do celého výše uvedeného textu, tak „pro forma“ tvořící součást příloh. Otázky obou interview jsem sestavovala pečlivě a bývalí kriminalisté měli možnost se s nimi seznámit zhruba měsíc před plánovaným setkáním „face to face“. Všechna sezení (nezůstalo jen u jednoho) probíhala v takzvaném neutrálním prostředí a byla mi obrovským přínosem pro vypracování diplomové práce a pro zpracování odpovědí na mnou položené otázky.

Zároveň jsem měla možnost seznámit se, díky těmto profesionálům, se způsobem, s jakým postupují kriminalisté při řešení případů v praxi. Sama jsem tento logický postup mohla aplikovat a vyzkoušet na případech, které mi byly jako úkoly zadány a které, i se správnými odpověďmi, uvádím v poslední příloze této práce (viz *Příloha č. 8*). Úkoly jsou ve stylu „škola hrou“, ovšem jejich aplikace v praxi je nepochybná.

Jelikož nejsem fundovaný odborník, který může vycházet ze svých praktických zkušeností, pojala jsem celou práci tak, aby nabídla po obsahové stránce maximální množství informací. Ono maximální množství informací a popisný styl celé práce jsem se pak snažila vykompenzovat doplněním o praktické poznatky odborníků z oblasti kriminalistiky, s nimiž jsem měla možnost spolupracovat v průběhu postupného vzniku celé této práce. Pevně doufám, že díky praktickým příkladům, které jsem do výše uvedeného textu zapracovala, bude moje diplomová práce zajímavější, čtivější a otevřenější širšímu „publiku“, než kdyby byla zaměřena jen na rozbor literatury, soudních rozhodnutí, odborných článků či jiných zdrojů a určena tak pouze profesionálům z oblasti trestního práva.

6 Conclusion

In my diploma thesis entitled "Some specific methods of evidence and forensic methods of implementing" I tried to handle this issue from the perspective of the criminal law procedure and from the perspective of criminology. My attention was devoted solely and only to the five specific methods of evidence namely confrontation, recognition, reconstruction, investigating allegations of trial and review of the site.

The introductory part was focused on general information relating to evidence in criminal proceedings, and then on criminology technology and tactics commonly used in practice. The intention of this introductory passage was a brief excursion into the issue.

The main and most important part of the text consists of chapters focusing on specific individual special methods of evidence. Each of these chapters is divided into three parts, subchapters. The first one addresses to the criminal law concept of a particular method of evidence, the second part is written from the perspective of criminology and the last, third part, focuses on case law and cases from practice. Practical examples are included, except the third subchapter, in the preceding two sub-sections as well because of the suitability of the case note to explain some of the theoretical concepts.

This type of division is because of better visibility, which in my opinion is very important in order to distinguish between criminal and forensic concepts, since both of these - let me call them - disciplines (criminal and forensic), although closely connected and work together in parallel, often stand in opposition. The opposition and clash of interests that usually arises in solving a particular problem is due to the differing views of theorists in the field of criminal law and practitioners in the field of criminology, each of which proceeds according to clearly established rules of their branch.

The goal I set at the beginning was to elaborate on the topic of special methods to handle complex evidence, point out the undoubted importance of these special investigative measures, analyse and accurately describe their implementation and to discuss the potential pitfalls in implementing these special methods of evidence.

For me the key point of this work is the chapter on interviews with experts in forensic practice. The questions were carefully compiled and both former criminologists had the opportunity to become acquainted with them about a month before the scheduled "face to face" meeting. All sessions (only one left) were run in a so-called neutral place, and it was a major contribution towards the development and elaboration of responses to my questions. I

also had the opportunity to learn about the way they proceed to solve cases in practice. I had the opportunity to apply this logical approach to the tasks that I have been awarded. The tasks and right answers are included in this thesis (see Attachement No.10). All the tasks are in the style of "school play", but their application in practice is not in doubt.

Since I am not an expert-founded, who may build on experience, I will accommodate all the work so as to offer the maximum possible amount of information. This maximum amount of information and the descriptive style of the entire work, I then tried to complement by adding some practical knowledge of experts in the field of criminology, with whom I had the opportunity to work in the gradual emergence of this work. I sincerely hope that the practical examples that I have incorporated into the text above, will make my thesis more interesting, readable and open to a wider audience than if it had been only focused on the analysis of literature, judicial decisions, technical articles and other resources intended only for professionals in the field of criminal law.

7 Bibliografie

Monografie a právní předpisy:

- JELÍNEK, Jiří, et al. *Trestní právo procesní*. Vyd.1. Praha : Linde Praha a.s., 2007. 749 s. ISBN 978-80-7201-630-3.
- STRAUS, Jiří, et al. *Úvod do kriminalistiky*. Plzeň : Aleš Čeněk, s.r.o., 2004. 175 s. ISBN 80-86473.
- RYBÁŘ, Miroslav. *Základy kriminalistiky : Vybrané kapitoly pro studenty povinně volitelného předmětu právnických fakult*. Vyd.1. Pelhřimov : Aleš Čeněk, 2001. 230 s. ISBN 80-86473-03-01.
- PENZEŠ, Ludevít. *Kriminalistika pro soukromé bezpečnostní služby*. Vyd.1. Praha : EUROUNION, s.r.o., 1996. 136 s.
- ŠIMOVČEK, Ivan, et al. *Kriminalistika*. Vyd.1. Bratislava : IURA EDITION, spol.s.r.o., 2001. 326 s.
- STRAUS, Jiří, et al. *Kriminalistická technika*. Plzeň : Aleš Čeněk, s.r.o., 2005. 415 s.
- HLAVÁČEK, Jan, et al. *Praktická kriminalistika*. Vyd.1. Praha : Kriminalistický ústav Praha Policie České republiky, 2006. 240 s.
- NĚMEC, Miroslav, et al. *Kriminalistika na prahu XXI.století : Sborník z mezinárodní konference 2002*. Vyd.1. Praha : Policejní akademie České republiky, 2002. 213 s.
- MUSIL, Jan, et al. *Kriminalistika*. Vyd.1. Praha : Naše Vojsko, 1994. 276 s.
- TIPLICA, Mircea, et al. *Kriminalistická taktika*. Vyd.1. Praha : Policejní akademie České republiky, 1997. 160 s.
- INNES, Brian. *Stopy zločinu : Dobrodružství kriminalistiky*. Vyd.1. Praha : Svojtka and Co, 2001. 256 s.
- ŠEJNOHA, Josef. *Systém kriminalistického vzdělání*. Vyd.1. Praha : Fr.kodym, 1931. 587 s.
- JELÍNEK, Jiří, et al. *O novém trestním zákoníku : Sborník příspěvků z mezinárodní konference Olomoucké právnické dny, květen 2001*. Vyd.1. Praha : Leges, s.r.o., 2009. 223 s.
- STŘÍŽ, Igor, et al. *Trestní zákoník a trestní řád : 2.díl - Trestní řád*. Praha : Linde Praha a.s., 2010. 1184 s.
- JELÍNEK, Jiří, et al. *Trestní zákon a trestní řád : Poznámkové vydání s judikaturou*. Vyd.26. Praha : Linde Praha a.s., 2008. 1135 s.
- ŠÁMAL, Pavel, et al. *Trestní řád : Komentář*. Vyd.6. Praha : C.H.BECK, 2008. 2800 s.

CÍSAŘOVÁ, Dagmar, et al. *Trestní právo procesní*. Vyd.3. Praha : Linde Praha a.s., 2004. 829 s.

Časopisy:

KONRÁD, Zdeněk. K teoretickým otázkám pojmu, podstaty a významu prověrky výpovědi na místě. *Kriminalistika*. 2007, roč. XXXX, 4, s. 257-267. ISSN 1210-9150.

ZEMAN, Petr. Dokazování v českém trestním řízení po roce 1990 očima soudců a státních zástupců. *Trestněprávní revue : Odborný recenzovaný časopis pro trestní právo*. 2009, roč. 8, č. 6, s. 178-183.

Judikatura : K rekognici zadrženého podezřelého jako neodkladnému úkonu. *Trestněprávní revue*. 2007, roč. 6, č. 11, s. 320-324.

Judikatura : K účinnosti a důkazní síle rekognice. *Trestněprávní revue*. 2008, roč. 7, č. 6, s. 189-191.

KONRÁD, Zdeněk. K procesu konstituování rekognice jako metody kriminalistické praxe a procesního úkonu v českém trestním řízení. *Kriminalistika*. 2008, roč. XXXXI, č. 3, s. 178-187. ISSN 1210-9150.

VIKTORYOVÁ, Jana; ZANOVIT, Ján. Zamyslenie nad taktikou vykonania vyšetrovacieho pokusu. *Kriminalistika*. 2007, roč. LI, č. 3, s. 41-46.

Internetové zdroje:

FENYK, Jaroslav; HLAVÁČEK, Jan; KROULÍK, Pavel. *Služby v oblasti kriminalistiky : Některé zvláštní způsoby dokazování – konfrontace, rekognice, rekonstrukce, vyšetřovací pokus, prověrka výpovědi na místě* [online]. 26.4.2008. 2008, 15.2.2010 [cit. 2010-10-28].

Krimi servis Hlaváček. Dostupné z WWW: <<http://www.krimi-servis.cz/?p=103>>.

HYNEK, Jiří. *Tn.cz* [online]. 2009 [cit. 2010-11-02]. Kočková smrt. Dostupné z WWW: <<http://tn.nova.cz/zpravy/krimi/duricko-dnes-zavrazdi-kocku-podruhe-pri-rekonstrukci.html>>.

Judikatura:

- rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 20.11.1992, sp.zn. VII Torz 52/1992
- rozhodnutí Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 6.2.1995, sp.zn. 3To 919/1994
- rozhodnutí Vrchního soudu v Praze ze dne 25.1.1999, sp.zn. 8To 3/1999
- rozhodnutí Vrchního soudu v Praze ze dne 30.8.2007, sp.zn. 2To 64/2007
- rozhodnutí Vrchního soudu v Praze ze dne 20.12.2007, sp.zn. 4TZ 94/2007

- rozhodnutí Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 24.1.1996, sp.zn. 3To 937/1995
- rozhodnutí Vrchního soudu v Praze ze dne 9.1.2001, sp.zn. 7To 141/2001
- rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 21.12.1999, sp.zn. 8T 194/1999

Webové adresy se soukromým přístupem:

<http://www.beck-online.cz/>

<http://www.codexisacademia.cz/>

8 Abstrakt

Tato diplomová práce se zabývá problematikou některých zvláštních způsobů dokazování a to, jak z hlediska trestního práva procesního, tak především z hlediska kriminalistického. Platnou právní úpravou jsou zvláštní způsoby dokazování zakotveny v Trestním řádu, v ustanoveních § 104a - § 104e. Toto zakotvení se v některých ohledech odlišuje od praxe kriminalistické a z toho důvodu je potřebné na tyto odlišnosti poukázat. Celá práce tedy poukazuje na rozdíly, ale i společné vlastnosti obou úprav a tyto vlastnosti doplňuje o příklady z praxe. Praktické příklady vychází z půdy zahraniční, ale zejména z půdy domácí získané, mnou, z metodicky vedených rozhovorů (interview) s odborníky z oblasti kriminalistiky. Veškerá interview, zpracovaná výše v textu, jsou nedílnou součástí celé diplomové práce a jejich doslovný přepis je uveden v přílohách. Všechny zvláštní způsoby dokazování jsou pak podrobně rozebrány v jednotlivých kapitolách, pro přehlednost rozdělených do podkapitol. Konkrétně podkapitol zákonné úpravy, podkapitol kriminalistického pohledu a podkapitol praxe.

This thesis deals with some specific methods of evidence both in terms of criminal law procedure, and especially in terms of Criminology. Existing legislation is enshrined in the Criminal Procedure, in § 104a - § 104e. This anchoring is different from forensic practice and for this reason it is necessary to point out these differences. The whole thesis thus shows the differences but also common features of both modifications and complements these features by examples from practice. Practical examples based on foreign cases, but especially on the homeland, acquired from me, comes from interview with experts in the field of criminology. All interview, incorporated in the text above, are an integral part of a thesis and a verbatim transcript is given in the Annexes. Some specific methods of evidence are then analyzed in individual chapters for convenience divided into subchapters. Specifically, statutory legislation, criminalistic perspective and subchapter called practice.

9 Seznam klíčových slov

Dokazování, zvláštní způsoby dokazování, konfrontace, rekognice, rekonstrukce, vyšetřovací pokus, prověrka výpovědi na místě, protokol, kriminalistika, kriminologie, judikatura

Key words

Evidence, specific methods of evidence, confrontation, recognition, reconstruction, investigating allegations of trial, review of the site, criminalistic, kriminology, judicial decision,